

Odhad vplyvu niektorých reforiem na čistý reálny príjem vybraných typov rodín v roku 2004 a odhad vývoja relevantných parametrov pre roky 2005 a 2007

(vplyv daňovej reformy, úprav legislatívy v sociálnej oblasti a predpokladaných úprav
regulovaných cien v roku 2004)

1. Východiská

V roku 2004 sa uskutočňujú zmeny vo fiškálnej oblasti, ktoré majú za cieľ **zvýšiť dlhodobý rastový potenciál slovenskej ekonomiky**. Ide predovšetkým o presúvanie váhy z priamych na nepriame dane ako aj o zníženie odvodovej zaťaženia zamestnávateľov. Okrem týchto opatrení dochádza aj k zmenám v sociálnej oblasti, najmä k zmenám v prídavkoch na deti, vo valorizácii starobných dôchodkov a tiež k zvýšeniu regulovaných cien. Niektoré z uvedených zmien zvyšujú v roku 2004 index spotrebiteľských cien, čo vplýva na hodnotu čistých reálnych príjmov obyvateľov. V nasledujúcej časti sú prezentované odhady pravdepodobného vplyvu uvedených reforiem na čistú mesačnú mzdu rôznych skupín obyvateľstva a typov rodín, ktoré sú znázornené aj graficky. Výsledné odhady a hodnotenia vplyvov reforiem na situáciu rodiny v roku 2004 vychádzajú z aktualizovaných konkrétnych výpočtov pre:

- **výšku dane**, zohľadňujúc zmeny:
 - v platbách **do poistných fondov** (v minimálnych a maximálnych vymeriavacích základoch a sadzbách pre jednotlivé fondy);
 - v uplatňovaných **odpočítateľných položkách** (pre daňovníka 19,2-násobok životného minima; uplatnenie odpočtu na nepracujúcu manželku v rovnakej výške ako na daňovníka, zrušenie odpočítateľnej položky na dieťa zo základu dane a nahradenie bonusom);
- **výšku podpory na deti** (za istých podmienok mesačný bonus 400 Sk a prídavok 500 Sk);
- pravdepodobnú **priemernú mieru inflácie** na rok 2004 (8,1%) až 2007 (2,5%), v členení na príspevok k inflácii plynúci z úpravy nepriamych daní (zjednotenie sadzieb DPH na úrovni 19%), z očakávanej úpravy regulovaných cien a z jadrovej inflácie, t.j. rastu cenovej hladiny v dôsledku pôsobenia trhových síl;
- pravdepodobný rast (reálny a nominálny) **priemernej mesačnej mzdy** v roku 2004 (nominálny rast cca 7,8%, reálny pokles o 0,3%);
- **veľkosť čistej reálnej mzdy** sledovanej rodiny v roku 2003 (v súčasnom systéme) a 2004 (pri reformách); t.j. hrubej mzdy rodiny očistenej o poplatky do poistných fondov a daň, zvýšenej o príslušné podpory na dieťa a očistené od vplyvu inflácie, t.j. cenového nárastu výdavkov domácnosti.

Odhad miery inflácie považujeme za jeden z obzvlášť významných parametrov pre posudzovanie sociálnej situácie. Mieru inflácie sme odhadovali na základe priemerného spotrebného koša a za silného predpokladu, že zvýšenie dolnej sadzby sa prejaví v plnej miere. Konkurencia v maloobchodoch však môže zabrániť plnému premietnutiu zvýšenia

sadzby do spotrebiteľských cien. V realistickom scenári sa predpokladá len 90-percentný vplyv. Pri odhade vplyvu zvýšenia regulovaných cien sa vychádzalo z podkladov URSO a z ďalších známych skutočností, ako i z expertných odhadov.

Odhadovaná inflácia v roku 2004 (8,1%) je podobne ako v rokoch 2002 a 2003 konzervatívna, čo znamená, že skutočnosť bude pravdepodobne nižšia. **Predpovede členov Výboru pre makroekonomické prognózovanie sú väčšinou nižšie (priemer 7,8%).** Porovnanie priemerných odhadov MF SR a ďalších významných inštitúcií je v prílohe č.1 tohto materiálu.

Rast indexu spotrebiteľských cien v januári 2004 dosiahol 4,4% oproti decembru (medziročná inflácia bola na úrovni 8,3%), čo je o 0,1 percentuálneho bodu menej ako bol interný odhad MF SR. Vzhľadom na túto skutočnosť, januárové čísla nepriniesli impulz na zmenu prognózy ministerstva. Stále sa počíta s priemernou infláciou na úrovni 8,1%.

Prekvapenie nepriniesli ani údaje za slabšie príjmové skupiny a dôchodcov. „Dôchodcovská“ inflácia dosiahla v januári 2004 na medziročnej báze 9,0%, čo je o 0,7 percentuálneho bodu viac ako pri priemernom spotrebnom koši. Rast životných nákladov nízkopríjmových skupín obyvateľov bol v januári 8,9% oproti januáru 2003. Za celý rok sa naďalej predpokladá priemerný rast životných nákladov u nízkopríjmových skupín o 8,6%, kým u dôchodcov o 8,7%.

2. Reformné kroky vlády očami OECD¹

V aktuálnom ekonomickom prehľade Slovenskej republiky v časti *Hodnotenia a Odporúčania* OECD konštatuje:

„Vcelku možno konštatovať, že Slovensko nastúpilo na cestu ambiciózneho reformného procesu, ktorý má potenciál urýchliť rast produktivity, zvýšiť mieru zamestnanosti a rýchlejšie dobehnúť úroveň príjmov na obyvateľa vyspelejších krajín OECD. Hoci sociálne aj politické dopady tohto procesu môžu byť v krátkodobom horizonte nepriaznivé, rastové impulzy a novo vytvorené pracovné príležitosti by mali pomôcť prekonať ťažkosti. Rozhodovacie orgány by mali v plnom rozsahu presadiť nový rámec pre zakladanie podnikov a podnikanie, ktorý by mal plne podporiť silu práva. Zásadný význam má posilňovanie ľudského kapitálu pre osoby vstupujúce na trh práce prostredníctvom reformy vzdelávania, pričom treba zintenzívniť aj rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných, vrátane rómskeho obyvateľstva. Dopyt po pracovnej sile posilní plánované zníženie nákladov na zamestnávanie v dolnom segmente trhu, ako aj zásadné daňové reformy, ktoré zvýšia návratnosť investícií do zakladania podnikov a ich rozvoja. Prioritou by malo byť ďalšie znižovanie sociálnych príspevkov, ktoré aj naďalej patria medzi najvyššie v krajinách OECD. Reforma systému verejných výdavkov, ktorá je už dobre rozbehnutá, by mala uľahčiť toto ďalšie znižovanie a pomôcť pri zoštiehľovaní a zefektívňovaní verejnej správy. Pokračujúce snahy o fiškálnu konsolidáciu zlepšia mix makroekonomických politík a pomôžu udržať priaznivé menové podmienky v situácii, kedy pretrváva tlak na zhodnocovanie meny v súvislosti so vstupom do EÚ a zabezpečiť udržateľné plnenie maastrichtských nominálnych konvergenčných kritérií pred vstupom do eurozóny. Mala by sa zachovať nominálna flexibilita miezd a cien s cieľom udržať konkurencieschopnosť ekonomiky, najmä domácich podnikov spracovateľského priemyslu a služieb. Pridržiavaním sa tohto viacbodového politického programu by Slovensko dosiahlo

¹ OECD(2003): Hodnotenie krajín – Slovenská republika, Paríž, Február 2004

lepšie vyvážený proces rastu, ktorý bude vytvárať viac pracovných príležitostí, a ďalej by urýchlilo svoj už dnes úspešný proces dobiehania.“

Na adresu systému, ktorý na Slovensku fungoval do konca roku 2003, OECD sumarizuje:

„Súčasný sociálny systém je nespravodlivý v tom zmysle, že zabezpečuje sociálnu pomoc bez primeranej kontroly približne pre 12 % obyvateľstva. Preto je časté a rozšírené zneužívanie systému. Na zvýšenie zamestnanosti a zlepšenie zamestnateľnosti sa v stratégii navrhuje nahradenie nefunkčného sociálneho zabezpečenia systémom, ktorý odmeňuje za prácu.“

Osobitne o oblasti sociálnych reforiem a daňovej reformy OECD konštatuje:

„Štátne orgány čelia trom veľkým výzvam. ... Po druhé treba zvýšiť mieru zamestnanosti prostredníctvom radikálnych zmien v stimulácii ponuky aj dopytu v oblasti pracovných síl pri súčasnom udržaní dôvery domácností a politickej podpory pre vládnu politiku. V plnom rozsahu treba uplatňovať nedávno prijatú legislatívu na posilnenie motivácie k práci. ...

V reakcii na tieto výzvy nová vláda zvolená v septembri 2002 prijala balík zásadných reforiem. V oblasti makroekonomickej politiky sa štátne orgány oficiálne zaviazali systematicky znižovať fiškálne deficity a tak zmierniť dopad hospodárskej stabilizácie na menovú politiku. Hoci nezávislá centrálna banka už s úspechom uplatňuje deflačnú politiku, na vytvorenie priaznivejších menových podmienok je nevyhnutná fiškálna konsolidácia. Vláda začala zavádzať rozsiahle opatrenia aj s cieľom stimulovať ponuku a dopyt v oblasti pracovných síl. Podstatne sa zredukovali sociálne dávky pre dobrovoľne nezamestnaných práceschopných občanov pri súčasnom zvýšení veku odchodu do dôchodku a prepojení výšky dôchodku na počet odpracovaných rokov a dobu prispievania. Motiváciu zamestnávateľov k prijímaniu pracovníkov posilňujú reformy zákonníka práce, ktorými sa znížili náklady na vytváranie trvalých aj dočasných pracovných miest; v roku 2004 sa zavedú účelové dotácie na vytváranie pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných. Významným stimulom pre malé podniky a samostatne zárobkovo činné osoby je veľké zníženie sadzieb dane z príjmu právnických aj fyzických osôb, vytváranie priaznivejšieho regulačného prostredia pre podniky a prijímanie zásad hospodárskej súťaže a verejného obstarávania, ktoré uľahčujú zakladanie nových firiem. ...

Každý z prvkov tohto odvážneho reformného programu - ktorý bol prijatý len pred rokom a ešte stále sa zavádza do praxe - je významný sám osebe, avšak jeho prínos k celkovému hospodárskemu úspechu ešte znásobia interakcie medzi jednotlivými reformami. ... Dôsledky tohto reformného balíka na životné podmienky nízko kvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných osôb vzbudzujú oprávnené obavy, avšak krátkodobé napätia by mali byť vyvážené rastom zamestnanosti.

Zavedla sa komplexná daňová reforma s cieľom zvýšiť motiváciu k podnikateľskej činnosti a zamestnaniu sa, posilniť transparentnosť daňového systému a zredukovať skreslenia vyplývajúce z daňových úľav a dvojitého zdanenia. Jadrom reformy je jednotná marginálna 19-percentná sadzba dane zo všetkých príjmov fyzických aj právnických osôb, pričom sa zvyšuje nezdaniteľné minimum pre osoby s nízkym príjmom. Zrušili sa prakticky všetky daňové úľavy a daň z prevodu nehmuteľností, daň z darovania a daň z dedičstva. Na všetky produkty sa vzťahuje jednotná sadzba dane z pridanej hodnoty, čím sa daňové zaťaženie zásadným spôsobom presúva z priamych na nepriame dane. Tieto zmeny, ktoré sa

zaviedli s platnosťou od januára 2004, by mali zvýšiť efektívnosť tým, že sa zabezpečí rovnocennejší prístup k jednotlivým druhom príjmov. Podľa oficiálnych výhľadov by z hľadiska príjmov mala byť prestavba daňového systému neutrálna, ale vzhľadom na mnohostrannosť zmien a obmedzenosť údajov o príjmoch domácností sú tieto projekcie len orientačné. Štátne orgány by mali vypracovať alternatívne plány a opatrenia, aby mohli riešiť prípadný výpadok príjmov v roku 2004.

Prijali sa zásadné reformy s cieľom posilniť motiváciu k práci. V rámci všeobecnej prestavby systému sociálneho zabezpečenia sa na polovicu znižujú dávky pre práceschopné osoby, ktoré zostávajú dobrovoľne nezamestnané. Slovensko je ešte stále krajinou s najvyššou mierou nezamestnanosti nízko kvalifikovaných osôb v celom priestore OECD (približujúcej sa 40 %) a s najnižšou mierou zamestnanosti osôb vo veku 55 až 64 (približujúcej sa 20 %). Dôchodkovou reformou odhlasovanou v rokoch 2002 a 2003 sa priamo prepájajú dávky s príspevkami, čím sa zvyšuje motivácia k práci. Reforma sa dotýka aj detských a rodinných dávok, ktoré sa budú sčasti poskytovať formou daňových bonusov s cieľom zvýhodniť pracovné príjmy. Sprisňuje sa aj evidencia nezamestnaných osôb, ktorá je podmienkou na získanie nároku na sociálne dávky, s cieľom vylúčiť osoby pracujúce v tieňovej ekonomike. Možno očakávať, že tieto opatrenia významne posilnia ochotu pracovať. Parlament odhlasoval nové opatrenia s cieľom zvýšiť zamestnateľnosť nezamestnaných osôb a zlepšiť služby zamestnanosti a pripravujú sa aj ďalšie iniciatívy. Účinnosť týchto krokov je zvlášť dôležitá pre rómsku menšinu, ktorá predstavuje približne 8 % obyvateľstva, ale 50 % dlhodobo nezamestnaných, sčasti aj v dôsledku funkčnej negramotnosti súvisiacej s nevyhovujúcim základným vzdelaním. Hoci podľa medzinárodných skúseností je návratnosť investícií do základného vzdelávania dospelých nízka, v slovenskom kontexte sa značné investície do vzdelávania a odbornej prípravy dospelých zdajú byť odôvodnené.

Významné reformy sa zavádzajú aj s cieľom povzbudiť dopyt po pracovných silách. Nedávno prijaté zmeny Zákonníka práce zjednodušili postupy pri prijímaní, prepúšťaní a preradení pracovníkov a uľahčili vykonávanie dočasnej práce a práce nadčas. Ďalšie zníženie odvodov, ktoré aj naďalej patria k najvyšším v priestore OECD a majú veľký dopad na osoby s nízkou kvalifikáciou, musí byť prioritou ďalších zmien v systéme daňových zvýhodnení. Na vykrytie tohto zníženia sa podnikom, ktoré prijímajú dlhodobo nezamestnaných v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou, poskytnú účelové dotácie na vytváranie pracovných miest vo výške 30-40 % celkových nákladov na zamestnávanie. Toto opatrenie je vítané a mali by sa zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky na uspokojenie predpokladanej pozitívnej reakcie súkromného sektoru.“

Je zrejmé, že vláda pri presadzovaní svojej reformnej agendy postupuje plne v súlade s odporúčaniami renomovaných zahraničných inštitúcií. Analýza, ktorá nasleduje ukazuje, že vláda svojimi krokmi presne sleduje celoeurópske politické smerovanie vytýčené aj v rámci najnovšej správy Európskej komisie² o zamestnanosti, v ktorej sa Slovensku explicitne odporúča zaviesť opatrenia smerujúce k efektívnemu odstraňovaniu elementov, ktoré obmedzujú motiváciu občanov zamestnať sa resp. aktivizovať sa.

² Európska komisia(2003): *Jobs, Jobs, Jobs – Creating more employment in Europe*, Správa pracovnej komisie o zamestnanosti, Brusel, November 2003

3. Pracujúci v roku 2004

Príklad 1. Číselné kalkulácie pre konkrétny prípad - pre potenciálne vysoko rizikovú skupinu

Typ rodiny : obidvaja rodičia dostávajú minimálnu mzdu a majú dve deti.

Situácia v roku 2003 z pohľadu čistého príjmu:

• Plat manžela (uplatní aj odpočítateľnú položku na deti)	4857 Sk
• Plat manželky	4694 Sk
• Prídavky na deti (podľa veku berieme najlepší prípad)	1780 Sk
CELKOM:	11331 Sk

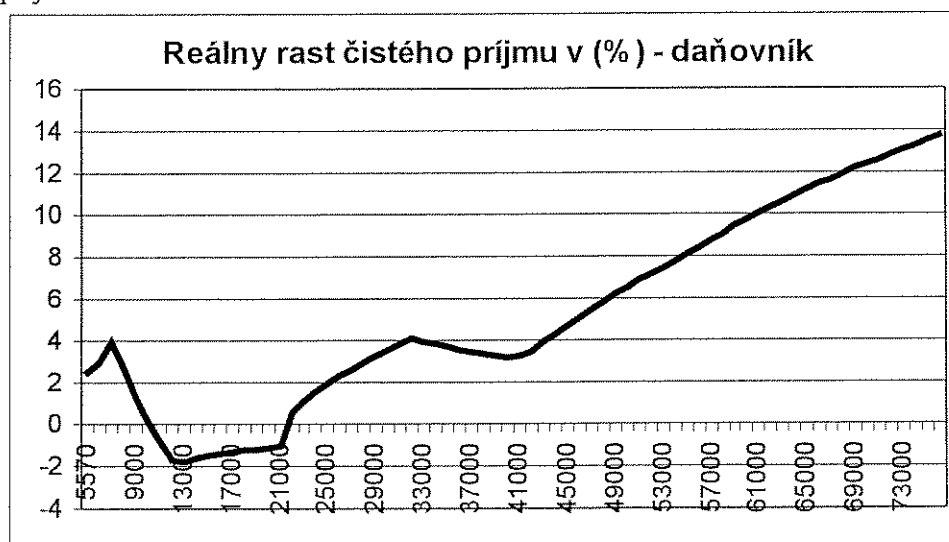
Situácia v roku 2004:

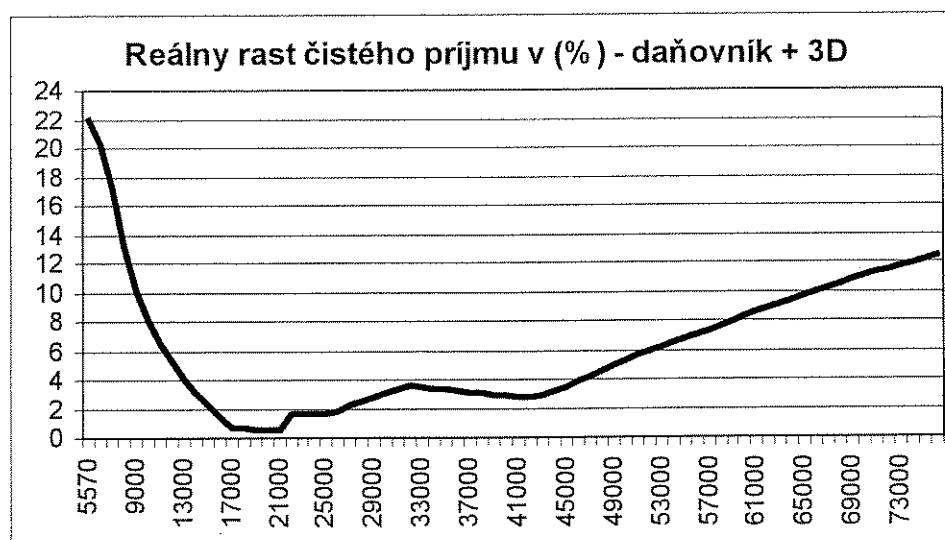
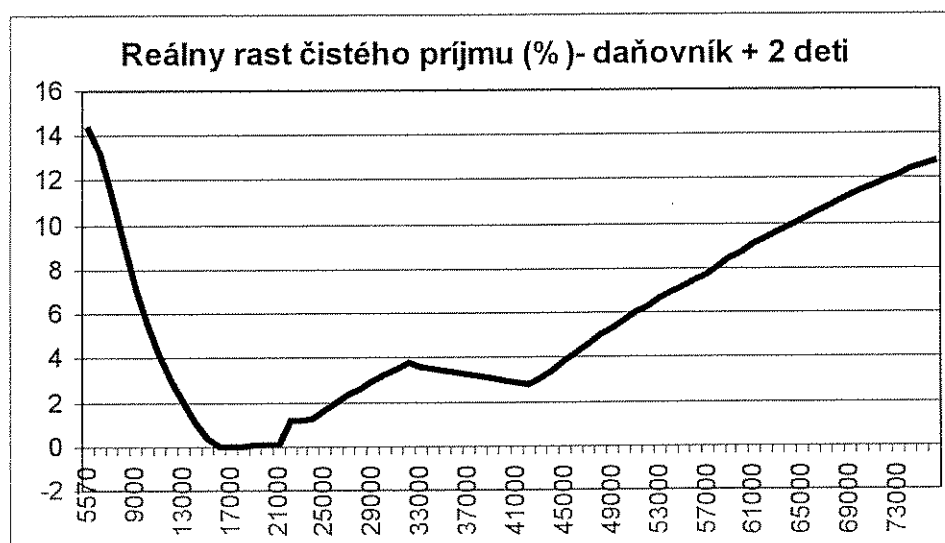
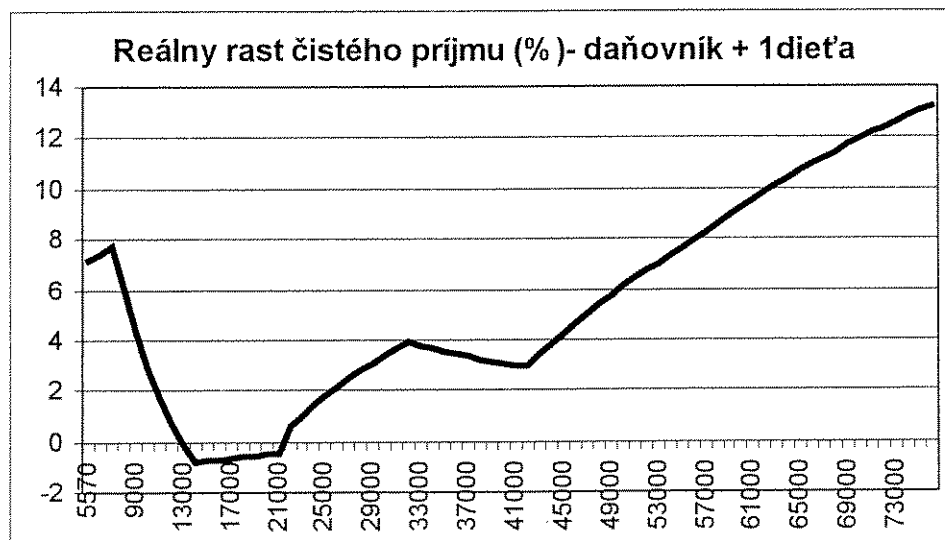
• Plat manžela (aj s daňovým bonusom)	6126 Sk
• Plat manželky	5265 Sk
• Prídavky na deti	1000 Sk
CELKOM:	12391 Sk

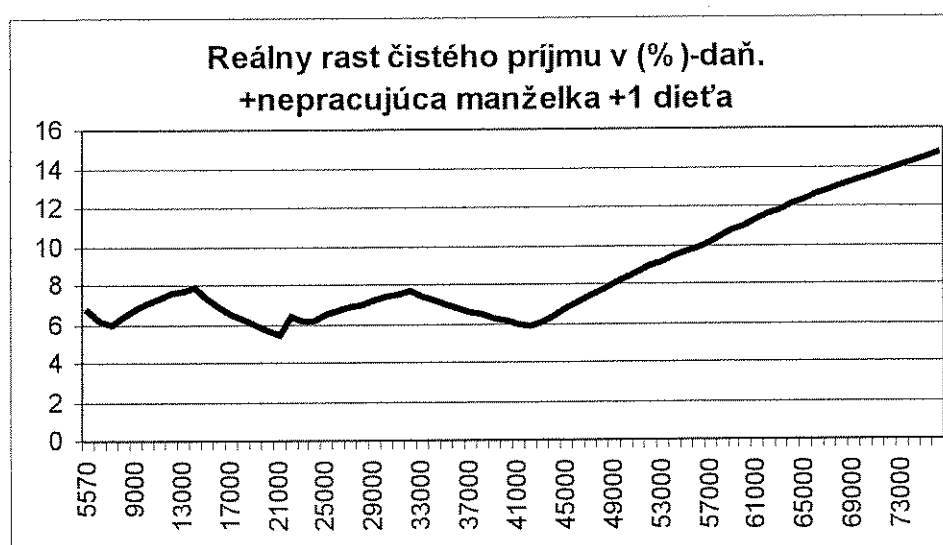
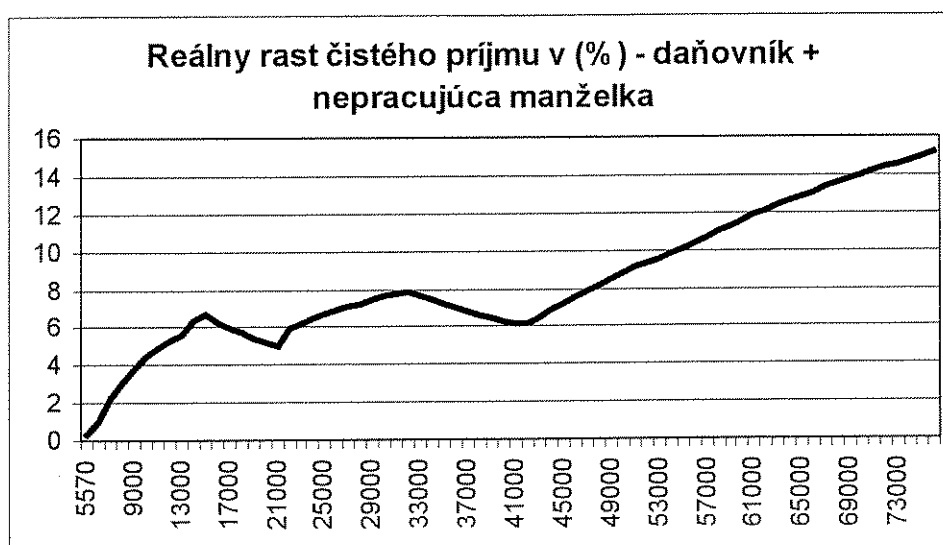
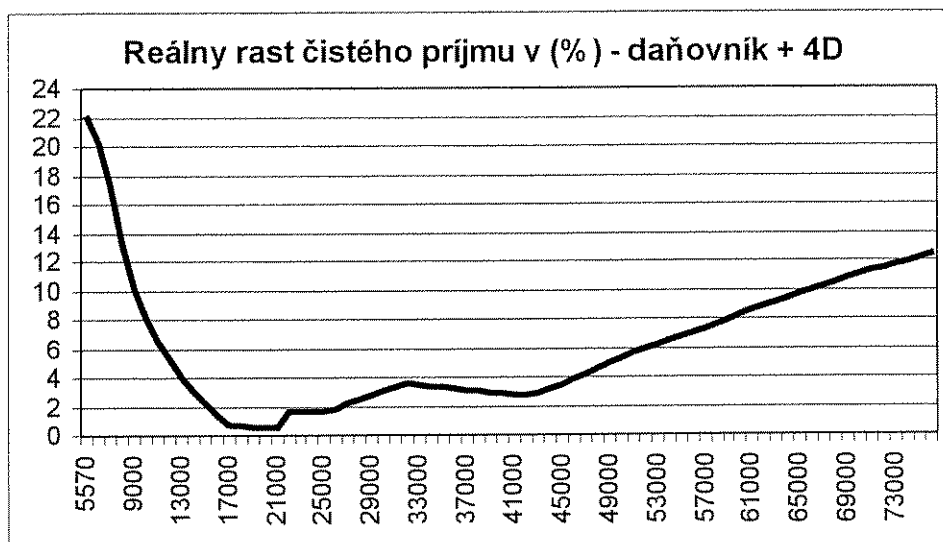
Kvôli úplnosti treba dodať, že minimálna mzda bola v prevažnej časti roka 2003 na úrovni 5 570 Sk a v roku 2004 na úrovni 6 080 Sk, t.j. zvyšuje sa o 9,2%, čo je viac ako miera inflácie (8,1%) a podstatne viac ako očakávaný rast priemernej mzdy (7,8%). Z výsledkov prepočtov môžeme vidieť, že čistý mesačný príjem tejto rodiny sa medziročne zvýši o 9,4%. Prirodzene, zjednotenie sadzieb DPH, rast regulovaných cien a ďalšie položky inflácie budú zvyšovať náklady tejto rodiny. Ako sme už uviedli, priemerná miera inflácie v roku 2004 sa predpokladá na úrovni 8,1%, avšak u nízkopříjmových skupín môže byť na úrovni okolo 8,6%. V každom prípade je to menej ako očakávaný nárast čistého príjmu (čistá mzda reálne vzrastie o 0,7% až 1,2%). ***Pripravované zmeny, resp. reformy budú mať teda na tento typ rodiny pozitívny vplyv.***

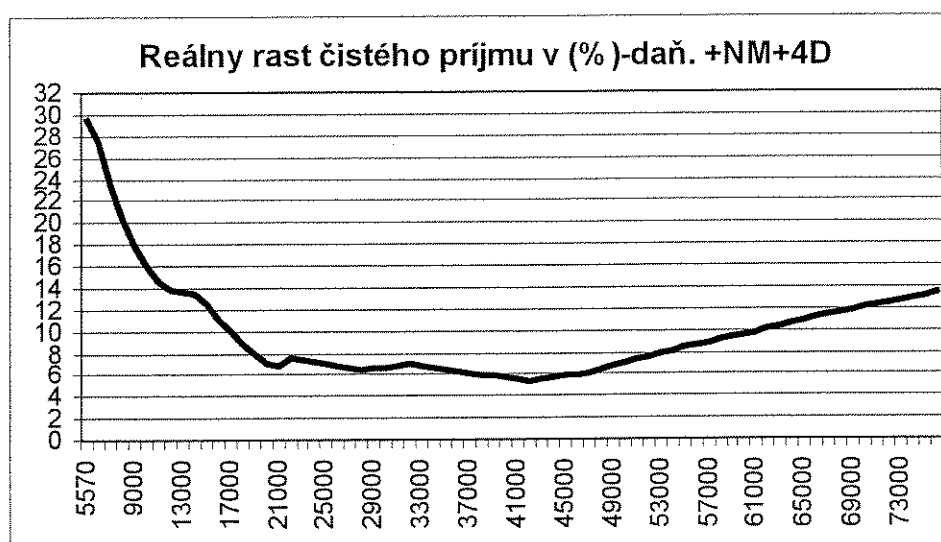
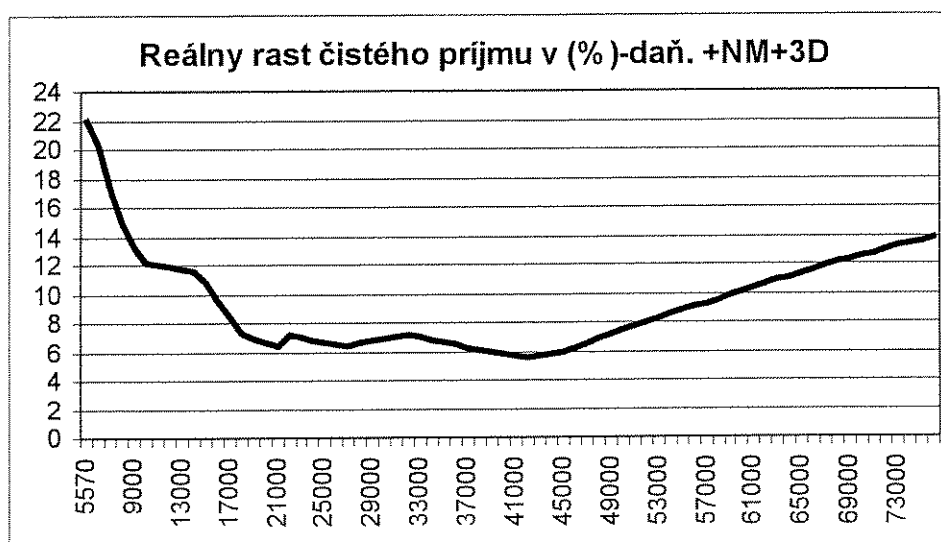
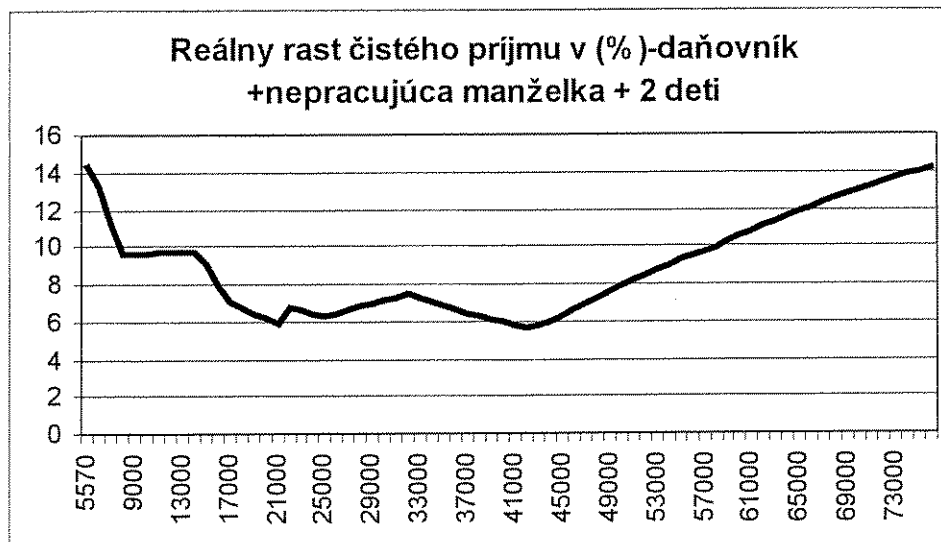
Príklad 2 - Grafické prehľady pre rôzne mzdové pásma

Horizontálna os znázorňuje mzdové pásma v roku 2003, kým vertikálna os rast čistého reálneho príjmu v roku 2004.

Z grafických prehľadov, ako i z ďalších výsledkov modelových simulácií vybraných typov rodín možno prijať nasledujúce závery pre rok 2004.

a) Pri hore uvedených predpokladoch v prípade **daňovníkov s nepracujúcou manželkou** nenastane negatívny vplyv reforiem na čistý reálny príjem.

b) V prípade **daňovníkov s deťmi** môže dôjsť v ojedinelých prípadoch k veľmi miernemu poklesu čistého reálneho príjmu, čo však vo väčšine prípadov bude kompenzované rastom mesačného prídavku na dieťa. To znamená, že aj rodiny s deťmi (tam, kde aspoň jeden rodič pracuje) budú vo veľkej väčšine prípadov profitovať z hore uvedených zmien.

c) K objektívnosti treba dodať, že budú i také rodiny, kde zmeny prinesú pokles čistého reálneho príjmu. Najhorší vplyv sa očakáva u jednotlivcov a u tých bezdetných rodín (v zmysle prídavku na dieťa), kde obidvaja manželia pracujú a majú čistý príjem jednotlivo od 8 000 Sk do 17 000 Sk. V ich prípade môžu mať reformy negatívny vplyv na úrovni do -2 %, avšak takýto manželský pár nepatrí medzi chudobnejšie vrstvy. Posledné prieskumy preukázali, že sociálna situácia rodín s deťmi je horšia ako bezdetných. Zmeny od januára preto budú mať za následok, že disproporcie medzi týmito rodinami sa znížia.

d) Rast alebo pokles reálnych príjmov konkrétnej rodiny bude však podstatnou mierou závisieť od medziročnej zmeny nominálnej mzdy jej členov. Všetky grafy predpokladajú priemerný nárast, čo znamená, že v skutočnosti budú aj vyššie aj nižšie nárasty. Avšak k objektívnosti treba dodať aj to, že odhadovaný **priemerný nominálny rast miezd (7,8%) je konzervatívny v porovnaní s prognózami Výboru pre makroekonomické prognózy (8,1%)**. Navyše, pracujúci, ktorí dostávajú minimálnu mzdu alebo mzdu blízko minimálnej počítia medziročný nárast okolo 9%. Inak povedané, slabšie vrstvy budú vo výhode.

4. Sociálne odkázaní a dôchodcovia

Sociálne odkázaní :

Pre túto skupinu obyvateľov sa dostáva do platnosti nový systém dávok, ktorý vychádza z cieľa zvýšiť motiváciu pri hľadaní práce. Nové parametre budú nastavené tak, aby dávky spolu s aktivačnými platbami postačovali na základné práva zakotvené v Ústave SR.

Dňa 1. februára 2004 nadobudla účinnosť zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, ktorým sa vytvoril právny rámec pre poskytovanie takých služieb zamestnanosti úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré pomôžu nezamestnaným občanom, ktorí chcú pracovať, môžu pracovať a hľadajú zamestnanie, opätovne sa vrátiť na trh práce, či už na podporovaný trh práce, ale najmä na otvorený trh práce. Ide najmä o tieto aktívne a aktivizujúce opatrenia:

- garantovaný vstupný rozhovor s poradcom úradu práce sociálnych vecí a rodiny,
- postupné zavedenie systému individuálnych akčných plánov na podporu pracovného uplatnenia,
- poskytovanie náhrady časti cestovných výdavkov uchádzačom o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa a časti cestovných výdavkov súvisiacich s účasťou uchádzača o zamestnanie na aktivitách určených v individuálnom akčnom pláne na podporu jeho pracovného uplatnenia,

- poskytovanie príspevkov na aktívne opatrenia na trhu práce.

Na urýchlené naštartovanie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce MPSVR SR vypracovalo 6 národných projektov, a to: 1. podpora zamestnávania nezamestnaných s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce, 2. podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím, 3. projekt vzdelávania nezamestnaných pre trh práce, 4. projekt systémových investícií do modernizácie systémov služieb zamestnanosti, 5. aktivácia dlhodobo nezamestnaných a nezamestnaných s nízkou motiváciou odkázaných na dávku v hmotnej núdzi, 6. Fond sociálneho rozvoja.

V roku 2003 bol vytvorený i legislatívny rámec na zlepšenie systému sprostredkovania zamestnania súkromnou sférou, pre vznik agentúr dočasného zamestnávania a agentúr podporovaného zamestnávania.

Uvedený systém a opatrenia, ktoré sa zavádzajú v priebehu roku 2004 sledujú cieľ: poskytnúť rýchlu a účinnú pomoc nezamestnaným občanom pri hľadaní zamestnania a pri príprave pre trh práce, aby v čo najkratšom čase mohli zlepšiť svoju sociálnu situáciu prostredníctvom pracovnej, resp. zárobkovej činnosti.

Pre aktívne osoby, ktoré sa napriek rýchlejšiemu rastu ekonomiky a vyššie uvedeným opatreniam nezamestnajú alebo nezačnú prevádzkovať inú zárobkovú činnosť, nový sociálny systém ponúka dávky, ktoré sú poskytované v nových výškach a v novej štruktúre.

Podľa zákona NR SR č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov bola maximálna podpora v nezamestnanosti za mesiac 1,5 násobok životného minima (v súčasnosti 4 210 Sk) t.j. 6 315 Sk. Nový zákon o sociálnom poistení zvyšuje maximálnu dávku v nezamestnanosti na 20% z maximálneho vymeriavacieho základu pre poistenie v nezamestnanosti (percento platné v roku 2004), čo na obdobie od 1. januára 2004 do 30. júna 2004 predstavuje maximálnu sumu podpory vo výške 8 107 Sk na mesiac. V porovnaní s rokom 2003 teda evidujeme nárast o 1 792 Sk (o 28,4 %).

K významným zmenám došlo v systéme poskytovania pomoci v hmotnej núdzi. Nová právna úprava pomoci v hmotnej núdzi vychádza z filozofie motivácie a poskytnutia perspektívy jednotlivcovi a jeho rodine. Nová legislatíva upravuje právne vzťahy pri posudzovaní hmotnej núdze občana a poskytovaní dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke, ktorých cieľom je spolu s jeho príjmami zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť v hmotnej núdzi s príspevom aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú.

Pri posudzovaní hmotnej núdze sa rozširuje okruh osôb spoločne posudzovaných s občanom v hmotnej núdzi o ich deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú vlastný príjem, alebo ktoré majú príjem na úrovni minimálnej mzdy.

Na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi sa do príjmu nezapočítava

- 25 % z príjmu zo závislej činnosti osôb,
- 25 % zo starobného dôchodku priznaného dôchodcovi, ktorý získal obdobie dôchodkového poistenia najmenej 25 rokov; za každý ďalší rok dôchodkového poistenia sa táto suma zvyšuje o 1 % z priznaného starobného dôchodku,
- prídavok na dieťa,

- nevyhnutná okamžitá pomoc poskytnutá obcou podľa osobitného predpisu,
- príjem z príležitostných činností, náhodné a jednorazové príjmy do výšky dvojnásobku životného minima získané v bežnom roku,
- príjem žiaka strednej školy a príjem študenta vysokej školy, ktorý študuje dennou formou štúdia, ak tento príjem neprevyšuje 1,2-násobok sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom,
- štipendium podľa osobitného predpisu.

Občanovi v hmotnej núdzi a osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú sa poskytuje dávky v hmotnej núdzi na zabezpečenie základných životných podmienok a príspevky k dávke. Dávka v hmotnej núdzi sa poskytuje na šiestich úrovniach, a to:

• jednotlivec	1 450 Sk
• jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	2 160 Sk
• dvojica bez detí	2 530 Sk
• dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	3 210 Sk
• jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	3 160 Sk
• dvojica s viac ako štyrmi deťmi	4 210 Sk

Zákon taktiež upravuje situáciu, ak občanom v hmotnej núdzi je tehotná žena, a to zvýšením dávky o 350 Sk. Toto zvýšenie sa týka iba tehotnej ženy, ktorej je poskytovaná dávka na úrovni základných životných podmienok pre jednotlivca v sume 1450 Sk mesačne alebo dvojicu bez detí v sume 2530 Sk mesačne, a to od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva, ak preukáže svoje tehotenstvo tehotenským preukazom a počas tehotenstva pravidelne navštevuje tehotenskú poradňu.

Príspevky k dávke sú nasledovné:

- príspevok na zdravotnú starostlivosť v sume 50 Sk mesačne,
- aktivačný príspevok, v sume 1000 Sk mesačne,
- príspevok na bývanie v sume 780 Sk mesačne, ak ide o jedného občana v hmotnej núdzi a v sume 1330 Sk mesačne, ak ide o občana v hmotnej núdzi a fyzické osoby, ktoré sa s ním spoločne posudzujú,
- ochranný príspevok v sume 1000 Sk.

Nárok na jednotlivé príspevky je podmienený splnením podmienok, ktoré taxatívne vymedzuje zákon o pomoci v hmotnej núdzi.

Na základe vyššie uvedených súm dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi hranice výšky dávky v hmotnej núdzi u jednotlivých skupín príjme budú nasledovné:

Hranica výšky dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi

	Minimum	Maximum
• jednotlivec	1 500 Sk	3 280 Sk
• jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	2 260 Sk	4 590 Sk
	<i>(a na každé ďalšie dieťa + 50 Sk)</i>	
• dvojica bez detí	2 630 Sk	5 960 Sk
• dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	3 360 Sk	6 690 Sk
	<i>(a na každé ďalšie dieťa + 50 Sk)</i>	
• jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	3 460 Sk	5 790 Sk
	<i>(a na každé ďalšie dieťa + 50 Sk)</i>	
• dvojica s viac ako štyrmi deťmi	4 560 Sk	7 890 Sk
	<i>(a na každé ďalšie dieťa + 50 Sk)</i>	

Poznámka: *Príspevok na zdravotnú starostlivosť nepatrí nezaopatreným deťom do 6 rokov, nakoľko táto skupina je riešená v rámci Liečebného poriadku.*

Celková výška dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke u jednotlivých skupín je oproti predchádzajúcej právnej úprave značne nižšia, čo sa prejavilo hlavne u viacpočetných rodín s deťmi, kde sa vylúčila možnosť zvyšovania dávky podľa počtu detí.

Zákon o pomoci v hmotnej núdzi zachováva aj ochranný charakter riešenia určitých skupín obyvateľov (tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu zabezpečiť príjem vlastnou prácou). V rámci tejto skupiny sa len sčasti riešia osamelé matky s dieťaťom poskytnutím ochranného príspevku do 14 týždňov veku dieťaťa. Po uplynutí tejto doby vznikom nároku na rodičovský príspevok.

Na ilustráciu dopadov vyššie uvedených legislatívnych zmien v oblasti pomoci v hmotnej núdzi uvádzame päť modelových príkladov dopadov zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi, zákona č. 600/2003 o prídavku na dieťa a o doplnení zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení na mladé rodiny s rôznou životnou úrovňou, výškou príjmu a počtom detí. Je nevyhnutné upozorniť na fakt, že uvedené prepočty zohľadňujú iba statické efekty, t.j. nezahrňujú dynamické procesy v makroekonomických ukazovateľoch.

1. Úplná rodina s jedným nezaopatreným dieťaťom vo veku 5 rokov

Ide o modelovú situáciu, kedy jeden z rodičov má príjem zo závislej činnosti (uplatnil si bonus na dieťa) a druhý je nezamestnaný a vyvíja niektorú z aktivít taxatívne vymedzených v zákone. Pri výpočte nárokov na dávku v hmotnej núdzi (vrátane príspevkov) u tohto modelu sa predpokladá vznik nároku na príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť iba u rodičoch a 1x aktivačný príspevok. Dopad je upresnený v tabuľke.

Model č. 1										
Hrubý príjem 1x	0	3040	6080	7000	8000	9000	11000	13000	15000	17000
Čistý príjem - závislá činnosť	0	2 651	5 302	6 057	6 841	7 626	9 196	10 765	12 335	13 735
Prídavok na dieťa	270	270	270	270	270	270	270	270	270	270
Príspevok k prídavku na dieťa	410	410	410	410	410	410	210	210	210	210
Dávka sociálnej pomoci	5 270	2 619	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	5 950	5 950	5 982	6 737	7 521	8 306	9 676	11 245	12 815	14 215

Čistý príjem - závislá činnosť (vrátane bonusu) 1x	0	3 048	5 696	6 497	7 368	8 239	9 981	11 723	13 465	14 953
Čistý príjem - závislá činnosť (bez bonusu)	0	2 648	5 296	6 097	6 968	7 839	9 581	11 323	13 065	14 553
Prídavok na dieťa	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
DHN+(PnZS+PNB+1xAP)	5 640	3 654	1 668	1 067	414	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	6 140	7 202	7 864	8 064	8 282	8 739	10 481	12 223	13 965	15 453
Dopad	190	1 252	1 882	1 327	761	433	805	978	1 150	1 238

2. Úplná rodina s tromi nezaopatrenými deťmi vo veku 3, 5 a 7 rokov

Ide o modelovú situáciu, kedy jeden z rodičov má príjem zo závislej činnosti (uplatnil si bonus na deti) a druhý je nezamestnaný a vyvíja niektorú z aktivít taxatívne vymedzených v zákone. Pri výpočte nárokov na dávku v hmotnej núdzi (vrátane príspevkov) u tohto modelu sa predpokladá vznik nároku na príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť na troch členov a 1x aktivačný príspevok. Dopad je upresnený v tabuľke.

Model č. 2										
Hrubý príjem 1x	0	3040	6080	7000	8000	9000	11000	13000	15000	17000
Čistý príjem - závislá činnosť	0	2 651	5 302	6 104	6 976	7 848	9 476	11 045	12 615	14 185
Prídavok na dieťa	810	810	810	810	810	810	810	810	810	810
Príspevok k prídavku na dieťa	1 380	1 380	1 380	1 380	1 380	1 380	1 380	1 380	1 380	740
Dávka sociálnej pomoci	6 960	4 309	1 658	856	0	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	9 150	9 150	9 150	9 150	9 166	10 038	11 666	13 235	14 805	15 735

Čistý príjem - závislá činnosť (vrátane bonusu)	0	3 878	6 556	7 367	8 289	9 129	10 891	12 653	14 415	15 891
Čistý príjem - závislá činnosť (bez bonusu)	0	2 678	5 356	6 167	7 089	7 929	9 691	11 453	13 215	14 691
Prídavok na dieťa	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
DHN+(PnZS+PNB+1xAP)	5 690	3 682	1 673	1 065	373	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	7 190	9 060	9 729	9 932	10 162	10 629	12 391	14 153	15 915	17 391
Dopad	-1 960	-91	579	782	996	591	725	918	1 110	1 656

3. Úplná rodina s piatimi nezaopatrenými deťmi vo veku 4, 5, 7, 10, 12 rokov

Ide o modelovú situáciu, kedy jeden z rodičov má príjem zo závislej činnosti (uplatnil si bonus na deti) a druhý je nezamestnaný a vyvíja niektorú z aktivít taxatívne vymedzených v zákone. Pri výpočte nárokov na dávku v hmotnej núdzi (vrátane príspevkov) u tohto modelu sa predpokladá vznik nároku na príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť u piatich členov rodiny a 1x aktivačný príspevok. Dopad je upresnený v tabuľke.

Model č. 3										
Hrubý príjem 1x	0	3040	6080	7000	8000	9000	11000	13000	15000	17000
Čistý príjem - závislá činnosť	0	2 651	5 302	6 104	6 976	7 848	9 592	11 325	12 895	14 465
Prídavok na dieťa	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350
Príspevok k prídavku na dieťa	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Dávka sociálnej pomoci	8 500	5 849	3 198	2 396	1 524	652	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	12 350	12 350	12 350	12 350	12 350	12 350	13 442	15 175	16 745	18 315

Čistý príjem - závislá činnosť (vrátane bonusu)	0	4 709	7 417	8 237	9 128	10 019	11 801	13 583	15 365	16 829
Čistý príjem - závislá činnosť (bez bonusu)	0	2 709	5 417	6 237	7 128	8 019	9 801	11 583	13 365	14 829
Prídavok na dieťa	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
DHN+(PnZS+PNB+1xAP)	5 790	3 758	1 727	1 112	444	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	8 290	10 967	11 644	11 849	12 072	12 519	14 301	16 083	17 865	19 329
Dopad	-4 060	-1 383	-706	-501	-278	169	859	908	1 120	1 014

4. Rodič s jedným nezaopatreným dieťaťom vo veku 2 rokov

Ide o modelovú situáciu, kedy rodič je na rodičovskom príspevku. Pri výpočte nárokov na dávku v hmotnej núdzi (vrátane príspevkov) u tohto modelu sa predpokladá vznik nároku na príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť iba u rodiča. Dopad je upresnený v tabuľke.

Model č. 4	
Rodičovský príspevok	3 790
Prídavok na dieťa	270
Príspevok k prídavku na dieťa	410
Dávka sociálnej pomoci OD	0
Celkový čistý príjem OD	4 470
Rodičovský príspevok	3 790
Prídavok na dieťa	500
DHN+(PnZS+PNB)	0
Celkový čistý príjem	4 290
Dopad	-180

5. Rodič s tromi nezaopatrenými deťmi vo veku 3, 6, 8 rokov

Ide o modelovú situáciu

- rodič je nezamestnaný a vyvíja niektorú z aktivít taxatívne vymedzených v zákone
- rodič má príjem zo závislej činnosti (uplatnil si bonus na deti)

Pri výpočte nárokov na dávku v hmotnej núdzi (vrátane príspevkov) u tohto modelu sa predpokladá vznik nároku na príspevok na bývanie, príspevok na zdravotnú starostlivosť u troch členov rodiny a aktivačný príspevok v situácii „b)“. Dopad je upresnený v tabuľke.

Model č. 5										
Hrubý príjem	0	3040	6080	7000	8000	9000	11000	13000	15000	17000
Príjem zo závislej činnosti	0	2 651	5 302	6 104	6 976	7 806	9 376	10 945	12 515	14 085
Prídavok na dieťa	810	810	810	810	810	810	810	810	810	810
Príspevok k prídavku na dieťa	1 530	1 530	1 530	1 530	1 530	1 530	1 530	850	850	850
Dávka sociálnej pomoci OD	5 360	2 709	58	0	0	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem OD	7 700	7 700	7 700	8 444	9 316	10 146	11 716	12 605	14 175	15 745

Príjem zo závislej činnosti (vrátane bonusu)	0	3 878	6 556	7 367	8 189	8 902	10 330	11 757	13 184	14 611
Príjem zo závislej činnosti (bez bonusu)	0	2 678	5 356	6 167	6 989	7 702	9 130	10 557	11 984	13 411
Prídavok na dieťa	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
DHN+(PnZS+PNB+AP)	4 640	2 632	623	15	0	0	0	0	0	0
Celkový čistý príjem	6 140	8 010	8 679	8 882	9 689	10 402	11 830	13 257	14 684	16 111
Dopad	-1 560	310	979	438	373	256	114	652	509	366

Aj z uvedených príkladov je zjavné, že nová legislatíva má výraznejší negatívny dopad len na rodiny s väčším počtom detí. Pre veľkú časť poberateľov dochádza k zmene iba v štruktúre, v akej bude dávku poberať. Zmenou štruktúry dávky sa sleduje cieľ aktivizovať občanov. Z tabuliek je zároveň evidentné, že nový systém podstatne dôslednejšie sleduje princíp „*pracovať sa opláti*“, ktoré sa v súčasnosti stáva hlavným sloganom celoeurópskej agendy v oblasti zamestnanosti. Je nutné podotknúť, že finančná motivácia k práci sa nedeje len cez úpravu dávok, ale aj prostredníctvom daňových opatrení a opatrení v rodinnej politike, ktoré zvyšujú čistý príjem.

Navyše, MPSVR SR plánuje 1.9.2004 citeľne valorizovať dávku v hmotnej núdzi predovšetkým pre aktívnych v súlade s možnosťami rozpočtu a na základe vývoja ekonomiky, pričom v zmysle zákona sa bude valorizovať aj rodičovský príspevok.

Osoby ťažko zdravotne postihnuté

Dňom 1. februára nadobudne účinnosť novela zákona č.195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci, ktorá v časti kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, upravuje niektoré výšky peňažných príspevkov na kompenzáciu pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím. Ide o zvýšenie peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou a opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia zo sumy 200 Sk na 300 Sk (zvýšenie o 50%) mesačne a s prevádzkou osobného motorového vozidla zo sumy 500 Sk na 700 Sk (zvýšenie o 40%) mesačne. Zároveň boli prijaté opatrenia na, ktoré zvyšujú adresnosť systému pomoci zdravotne postihnutým a zamedzuje zneužívaniu dávok tohto systému.

Predkladáme zároveň modelové príklady dopadov zákona č. 45/2004, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov účinného od 1. februára 2004.

1. Modelová situácia-kombinácia peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou osobného motorového vozidla a peňažného príspevku za opatrovanie:

Ide o dvojčlennú domácnosť. Osamelá matka v produktívnom veku, ktorá nie je poberateľkou dôchodkovej dávky a nemá príjem, pretože sa celodenne osobne stará o svoje ťažko zdravotne postihnuté nezaopatrené dieťa. V zmysle zákona o sociálnej pomoci bude matke priznaný a vyplatený peňažný príspevok za opatrovanie svojho dieťaťa a dieťaťu bude priznaný a vyplatený peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia v nasledovných výškach:

Peňažný príspevok za opatrovanie:

Keďže príjem občana s ŤZP za rok 2003, ktorým je nezaopatrené dieťa nepresahuje 3x SŽM (t.č. 12 630 Sk), peňažný príspevok za opatrovanie bude matke priznaný a vyplatený vo výške 6 000 Sk mesačne, teda v rovnakej výške ako pred prijatím novely zákona o sociálnej pomoci.

Keďže príjem občana s ŤZP za rok 2003 nepresahuje ani 2 x SŽM (8 421 Sk mesačne), bude občanovi s ŤZP peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia priznaný a vyplatený vo výške 300 Sk mesačne, čo je v porovnaní so situáciou pred novelou zákona o 100 Sk mesačne viac.

2. Modelová situácia- peňažný príspevok za opatrovanie:

Dvojčlenná domácnosť manželov, kde manželka, ktorá je v produktívnom veku, nie je poberateľkou dôchodkovej dávky a v roku 2003 poberala peňažný príspevok za opatrovanie svojho ŤZP manžela vo výške 6 000 Sk. Jej manžel poberá dôchodkovú dávku vo výške 8 000 Sk. Peňažný príspevok za opatrovanie bude po prehodnotení od 1.2.2004 poskytovaný vo výške 4 052 Sk mesačne, čo je o 1 948 Sk mesačne menej, nakoľko sa zohľadňuje príjem občana s ŤZP.

3. Modelová situácia- peňažné príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov :

V domácnosti, v ktorej občan s ťažkým zdravotným postihnutím, poberá niektorý z peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov od 1.2.2004 nastanú tieto zmeny:

a) peňažný príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia sa zvýši z 200 Sk na 300 Sk mesačne ak dochádza k zvýšenému opotrebovaniu v dôsledku chronických stavov alebo používaním technicky náročných pomôcok. V zmysle novely zákona o sociálnej pomoci bude občanovi s ŤZP, ktorý poberal túto formu kompenzácie len z dôvodu používania barly od 1.2.2004 zastavený tento peňažný príspevok.

b) výška peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie v zmysle novely zákona o sociálnej pomoci je diferencovaná podľa typu zdravotného postihnutia a výšky nákladov diétného stravovania na 1000 Sk, 5000 Sk a 300 Sk mesačne. Uvedená zmena prinesie zvýšenie, respektíve udržanie výšky tohto peňažného príspevku u občanov, ktorých zdravotné postihnutie vyžaduje najnákladnejšiu diétu (napr.fenylketonúria, cystická fibróza, coeliakia), u ostatných typov nákladných diét ide o zníženie výšky peňažného príspevku o 483 Sk mesačne, resp. o 683 Sk mesačne.

c) - peňažný príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou osobného motorového vozidla sa zvýši z 500 Sk na 700 Sk mesačne.

4. Modelová situácia-kombinácia peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou osobného motorového vozidla a peňažného príspevku za opatrovanie:

Ide o štvorčlennú domácnosť manželov s dvomi nezaopatrovanými deťmi. Manželka v produktívnom veku, ktorá nie je poberateľkou dôchodkovej dávky a v roku 2003 jej bol poskytovaný peňažný príspevok za opatrovanie svojho ťažko zdravotne postihnutého manžela v sume 6000 Sk, iný príjem nemá. Ťažko zdravotne postihnutý manžel poberá dôchodkovú dávku (tzv. invalidný dôchodok) vo výške 7 000 Sk.

Peňažný príspevok za opatrovanie bude poskytovaný od 1.2.2004 vo výške 6 000 Sk mesačne, teda v rovnakej výške ako pred prijatím novely zákona o sociálnej pomoci.

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia bude občanovi s ŤZP od 1.2.2004 priznaný a vyplatený vo výške 300 Sk mesačne, čo je v porovnaní so situáciou pred novelou zákona o 100 Sk mesačne viac.

Celkový dopad na domácnosť

Do tejto domácnosti budú spolu vyplatené od 1.2.2004 kompenzácie v zmysle novely zákona o sociálnej pomoci v sume vyššej o 100 Sk mesačne.

Pri predpoklade, že bude rast sumy životného minima a dôchodkových dávok porovnateľný, tieto ukazovatele nebudú mať dopad na výšku uvedených peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. Reálna výška poskytnutých peňažných príspevkov, resp. ich zvýšenie, bude ovplyvnené 8,6 % infláciou nízkopříjmových skupín v roku 2004.

Príprava novej legislatívy v oblasti kompenzácií zdravotného postihnutia, ktorá bude účinná od roku 2005, sa už začala. Cieľom tejto novej úpravy bude zabezpečiť efektívnejšiu a adresnejšiu pomoc osobám zdravotne postihnutým z existujúcich prostriedkov štátneho rozpočtu.

Dôchodcovia:

Podľa ohláseného spôsobu valorizácie pre rok 2004 sa dá počítať s vyššími dôchodkami v roku 2004 oproti 2003 v priemere o 7%. Priemerné životné náklady dôchodcov sa môžu zvýšiť približne o 8,7%. To znamená, že v ich prípade dôjde k poklesu čistého reálneho príjmu približne o 1,7% (priemerná reálna mzda v hospodárstve pravdepodobne poklesne o 0,3%). Pozitívne je však, že v ďalších rokoch by mal nový valorizačný mechanizmus prinášať vyšší rast dôchodkov ako je predpokladaná inflácia. Ide teda len o mierne krátkodobé zhoršenie situácie.

Dôchodky

v %	2004	2005	2006	2007
Predpokladaná priemerná inflácia (dôchodcovská)	8.7	4.0	2.9	2.5
Predpokladaný nominálny rast miezd	7.8	7.1	5.8	5.6
Rast dôchodkov za druhý polrok	4.7	11.0	5.6	4.4
Rast dôchodkov za celý rok	7.0	7.6	6.8	5.0
Reálny rast dôchodkov za celý rok	-1.7	3.4	3.7	2.4

Pri priemernej výške starobného dôchodku (6477 Sk na konci roka 2003) pôjde v podstate o zhoršenie príjmu približne o 100 Sk mesačne, pričom pri tomto výpočte sa zohľadnil aj vplyv vyššieho rastu cien pre dôchodcov. V rokoch 2005 až 2007 nie je dôvod predpokladať, že rast životných nákladov dôchodcov bude výrazne iný, ako rast celkovej inflácie v hospodárstve SR.

Naviac je potrebné podotknúť, že nový dôchodkový systém už žiadnym spôsobom nebráni dôchodcom (vrátane invalidných) vo vykonávaní zárobkovej činnosti.

5. Sociálna situácia rodín (zamestnaných v NH) v rokoch 2005 a 2007

Ako bolo uvedené na začiatku, hlavným zámerom realizácie komplexu reforiem v roku 2004 (v rámci neho najmä daňovej reformy) je zefektívnenie ekonomiky a podpora jej produkčnej stránky. Prirodzeným dôsledkom (s istým časovým posunom) pre zamestnaných členov rodiny bude :

- vyšší rast produktivity práce a tým aj miezd,
- vyšší rast zamestnanosti a tým aj celkových príjmov domácností,
- zníženie miery inflácie, ktorá už nebude zaťažená úpravami regulovaných cien a nepriamych daní, a tým i zvýšenie reálnych miezd ,
- následne rast reálnych príjmov domácností a ich životnej úrovne.

Špeciálnu situáciu sociálne slabých rodín alebo jednotlivcov riešia konkrétne zákony týkajúce sa sociálnych záležitostí. Keďže rast ekonomiky bude výsledkom rastu jej efektívnosti a konkurencieschopnosti, tento naštartovaný trend vývoja bude relatívne stabilný. Znamená to, že takýmto prístupom sa nevytvoria nerovnováhy v ekonomike – najmä prehlbovanie deficitu verejných financií a deficitu vonkajšej bilancie štátu - ktoré by si vynútili opätovné nastolenie silnej reštriktívnej politiky spôsobujúcej zmrazenie rastu, resp. zníženie domáceho dopytu a životnej úrovne.

Podľa posledných makroekonomických predikcií, zohľadňujúcich aktuálne vplyvy tak vnútorných ako i vonkajších zmien, sa očakáva:

v %	2004	2005	2006	2007
rast HDP s.c.	4,1	4,3	5,0	4,7
priem.inflácia	8,1	4,0	2,9	2,5
rast zamestnanosti (VZPS)*	1,0	1,0	0,9	0,9
Počet nových pracovných miest (VPZPS)*	21 700	21 900	19 900	20 100
miera nezamestnanosti (evid. z disp. počtu)	14,8	14,4	13,7	13,0
rast pr.reálnej mzdy	-0,3	3,0	2,7	3,0
reálny rast dôchodkov	-1,1	3,4	3,7	2,4
reálny rast konečnej spotreby domácností	1,3	3,8	4,1	3,8
bilancia bežného účtu v pomere k HDP	-2,0	-2,7	-1,1	-0,4
deficit verejných financií k HDP	3,9	3,4	2,9	2

Uvedená predikcia predpokladá mierne zvyšovanie rastu vonkajšej ekonomiky, realizáciu daňovej reformy a reformy v sociálnej oblasti, otváranie nových výrob a prílev PZI, a najmä utlmovanie vplyvu úprav regulovaných cien na rast celkovej inflácie. *(Poznámka: ukazovatele zamestnanosti označené * predstavujú prognózu vlády a nie MF SR, avšak sú stále mierne nižšie ako priemerný odhad Výboru pre makroekonomické prognózy)*

6. Záver

Z uvedených krátkodobých a strednodobých analýz a prognóz vyplýva, že počnúc rokom 2005 už možno očakávať reálny rast miezd a disponibilných príjmov domácností. V roku 2004 budú ešte prechodne zvýšené náklady domácností, najmä z titulu posledných zásadných úprav regulovaných cien a nepriamych daní, avšak **v žiadnom prípade nedôjde k dramatickému zhoršeniu celkovej reálnej situácie pracujúcich a dôchodcov v roku 2004. V mnohých prípadoch práve zmena dane z príjmov a zmena v prideľovaní podpory na deti zabezpečí rast príjmov rodiny.**

Nová legislatíva v oblasti pomoci v hmotnej núdzi má výraznejší negatívny dopad len na rodiny s väčším počtom detí. Pre veľkú časť poberateľov dochádza k zmene iba v štruktúre, v akej bude dávku poberať. Zmenou štruktúry dávky sa sleduje cieľ aktivizovať občanov, aby si v budúcnosti zlepšili životnú úroveň zárobkovou činnosťou. Pri tomto im majú pomáhať aktívne opatrenia na trhu práce, ktoré sú zamerané hlavne na podporu zamestnávania a zamestnateľnosti ohrozených skupín.

Stav v roku 2004 sa nedá porovnať napríklad s rokom 1999, kedy čisté reálne mzdy klesli po zavedení balíčka opatrení približne o 5%. Vzhľadom na stredno- až dlhodobé ciele môže ísť v súčasnosti len o mierne zhoršenie situácie u niektorých skupín obyvateľov, ktoré je akceptovateľné. **V rokoch 2005 až 2007 sa už očakáva rast reálnych miezd nad úrovňou 2%,** ktorý bude prirodzeným dôsledkom zefektívnenia a posilnenia ekonomiky vplyvom zavádzania reforiem. S vysokým reálnym rastom počítame v uvedenom období aj v prípade dôchodcov.

O tom, že od januára nedošlo k dramatickému zhoršeniu situácie rodín svedčí aj spotrebiteľský barometer za február, ktorý je prílohou č.2 tohto materiálu.

Sme presvedčení, že reformné kroky, na ktoré sa vláda podujala v roku 2003 vytvárajú veľmi dobré predpoklady pre rýchlejší dlhodobý-udržateľný rast ekonomiky spojený s rastom zamestnanosti a reálnych miezd a v náväznosti na to s výrazným rastom životnej úrovne pre široké vrstvy obyvateľstva.

Prognózy MF SR v porovnaní s inými inštitúciami

Východiská rozpočtu na roky 2005 až 2007 budú založené na nasledujúcich predpokladoch:

		2003	2004	2005	2006	2007	
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 190,6	1 291,3	1 383,6	1 495,9	1 602,6
2	reálny rast	%	4,0	4,1	4,3	5,0	4,7
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	0,8	1,3	3,8	4,1	3,8
4	nominálny rast	%	6,8	8,3	7,0	6,3	5,7
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomín. rast)	%	6,3	7,8	7,1	5,8	5,6
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	0,5	0,6	0,6	0,9
7	podľa evid. počtu	%	0,9	0,6	0,7	0,7	1,0
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	8,1	4,0	2,9	2,5
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	3,4	2,6	2,2	2,0
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-1,3	-2,0	-2,7	-1,1	-0,4
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,6	-1,0	1,0	1,9	1,5
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,6	3,8	7,0	7,0	3,3
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	22,7	9,7	8,7	13,0	8,4
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	14,3	9,5	10,0	11,6	6,8
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,3	16,4	15,9	15,2	14,6

Predpoklady:

- Rast ekonomík našich obchodných partnerov podľa prognóz Európskej komisie a OECD. Podobne aj zmeny cenovej úrovne.
- Mierne zvýšenie úrokových sadzieb v eurozóne v nasledujúcich rokoch.
- Prílev PZI podľa menového programu NBS.
- Cena ropy na úrovni 24 USD za barel v období 2005 až 2007.
- Prognózy sú založené na existujúcich zámeroch hospodárskej politiky.

Nominálna hodnota HDP by do roku 2007 mala dosiahnuť približne 1600 mld. Sk.

Reálny rast HDP by v rokoch 2005 až 2007 mal profitovať predovšetkým z výraznejšieho oživenia domáceho dopytu. Rast zahraničného dopytu pravdepodobne zaostane za minuloročnou hodnotou, avšak mala by sa udržať v blízkosti 10%. MF SR predpokladá, že potenciálny rast ekonomiky v danom období bude medzi 4 až 5%.

Len mierne zvýšenie regulovaných cien od roku 2005 a žiadne výrazné zmeny v oblasti nepriamych daní by mali spôsobiť, že **inflácia** výrazne klesne, v rokoch 2006 a 2007 pravdepodobne aj pod 3%. O niečo nižší rast by mali vykázať výrobné ceny.

Vzhľadom na mechanizmus nastavovania nominálnych miezd a očakávaný silný rast produktivity práce MF SR predpokladá, že **reálne mzdy** budú rásť od roku 2005 tempom okolo 3%. To spolu s anticipovanou tvorbou nových pracovných miest by mali spôsobiť relatívne vysoký a stabilný rast konečnej **spotreby domácností**.

Štrukturálna **zamestnanosť** by mala do roku 2007 - vzhľadom na očakávaný nárast investícií -vzrásť podľa názoru MF SR minimálne o 50 tisíc. Navyše, v rokoch 2006 a 2007 by mali pomôcť aj cyklické faktory. Miera **nezamestnanosti** by preto mala postupne klesať.

Vzhľadom na ustavičné zlepšenie exportnej kapacity SR, reštriktívnu fiškálnu politiku a očakávaný prílev PZI, počas celého obdobia je možné počítať s bezpečným financovaním deficitu na bežnom účte.

Hodnotenie prognóz MF SR

Motto: Makroekonomické prognózy a odhady daňových príjmov (na základe existujúcej legislatívy) by nemali byť – podobne ako vo vyspelých ekonomikách - predmetom politickej diskusie. Tá by sa mala sústrediť najmä na určovanie výšky výdavkov a na ich rozdeľovanie. Potom samozrejme na zmeny zákonov a kurzu hospodárskej politiky.

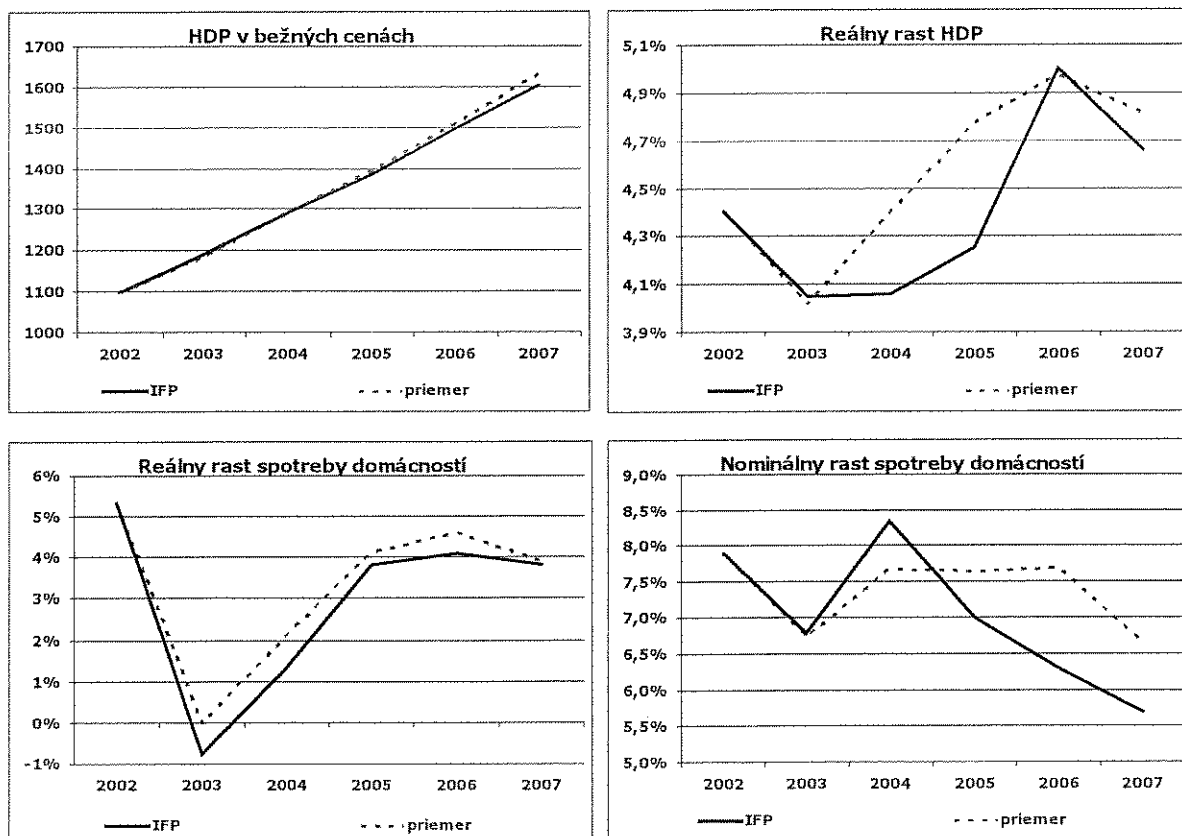
V snahe dosiahnuť hore uvedený cieľ, využiť všetky dostupné informácie a relevantné skúsenosti z oblasti makroekonomických prognóz, MF SR oslovilo 7 inštitúcií, ktoré v tejto oblasti dosahujú dobré výsledky, a založilo **Výbor pre makroekonomické prognózy**.

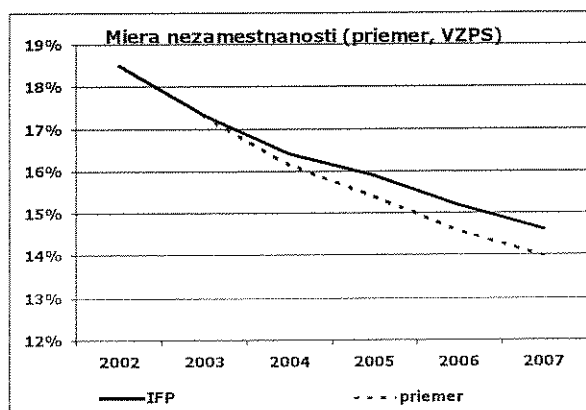
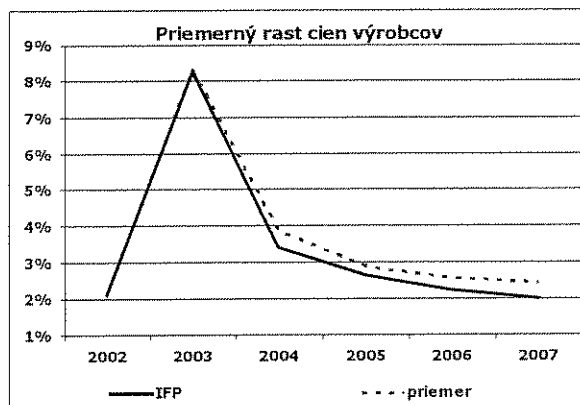
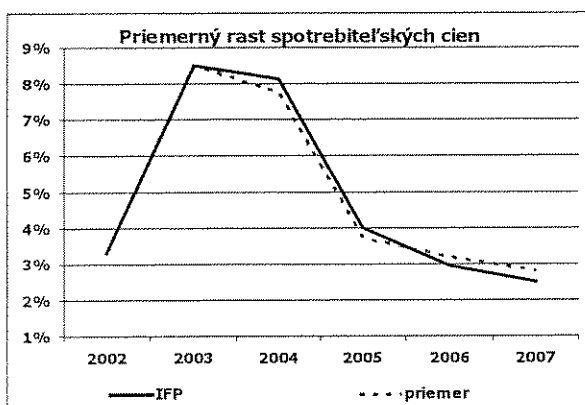
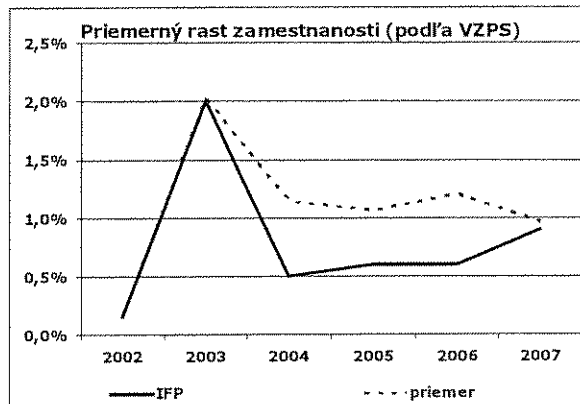
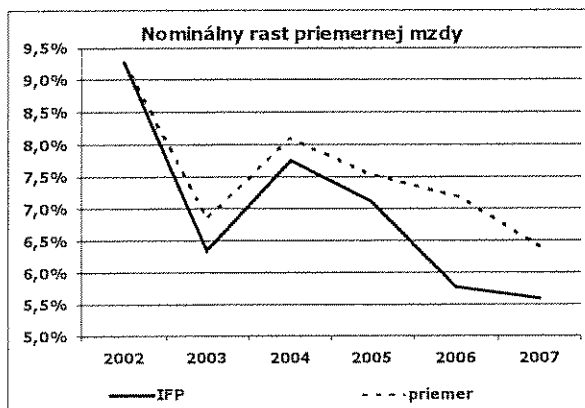
Výbor zasadá pravidelne dvakrát do roka: pred tvorbou východísk a pred finalizáciou samotného návrhu štátneho rozpočtu. Cieľom je diskutovať o predbežných prognózach MF SR, ktoré môžu byť následne upravené v nadväznosti na prevažujúci názor vo Výbore. Dôležitou povinnosťou členov Výboru je hodnotiť prognózu MF SR.

Strednodobá makroekonomická prognóza MF SR, ktorá je základom pre tvorbu východísk viacročného rozpočtu na roky 2005 až 2007 bola členmi Výboru hodnotená nasledovne:

- konzervatívna (ING Bank)
- konzervatívna (Tatra banka)
- mierne konzervatívna (SLSP)
- realistická (Infostat)
- realistická (VÚB)
- dominantne realistická (SAV)
- optimistická (NBS)

Nasledujúce grafy ukazujú prognózy MF SR (IFP) oproti priemernej prognóze hore uvedených 7 inštitúcií.

Výsledky interpretovateľné pre bežného občana:

		2004	2005	2006	2007
Rast reálnych miezd (v %)*	MF SR	-0,3	3,0	2,7	3,0
	priemer 7	0,3	3,7	3,9	3,5
Rast reálnych dôchodkov (v %)*	MF SR	-1,1	3,4	3,7	2,4
	priemer 7	-0,7	4,0	3,5	2,5
Počet nových pracovných miest (v tis., VZPS)	MF SR	10,8	13,1	13,2	19,9
	priemer 7	24,8	23,5	26,7	21,9
Reálny rast spotreby domácností (v %)*	MF SR	1,8	3,8	4,1	3,8
	priemer 7	2,1	4,1	4,6	3,9

*počítané cez priemerný rast CPI

Poznámka: v rokoch 2005 až 2007 sa nepredpokladajú veľké rozdiely medzi CPI a infláciou pre dôchodcov

Prognózy ostatných členov Výboru

Národná banka Slovenska

		2003	2004	2005	2006	2007	
1	HDP v bežných cenách*	mld. Sk	1 180,0	1 290,0	1 385,0	1 490,0	1 600,0
2	reálny rast	%	3,9	4,0	4,1	4,4	4,5
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	1,3	2,0	4,2	3,9	4,1
4	nominálny rast	%	8,4	8,3	6,9	5,9	5,4
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,8	7,7	5,8	4,8	3,5
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%					
7	podľa evid.počtu	%	0,9	1,0	0,7	0,7	0,6
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,7	3,0	2,3	2,0
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	2,4	2,2	1,2	1,2
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-1,0	-2,3	-3,8	-2,2	-1,9
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	0,5	1,0	1,6	2,3	2,8
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	0,0	6,1	8,5	5,9	5,2
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	19,2	9,4	11,5	14,7	11,2
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	13,5	9,5	12,2	13,9	11,2
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,1	16,2	15,5	14,6	14,0

*nerevidované údaje, podľa MP 2004

Prognostický ústav SAV

		2003	2004	2005	2006	2007	
1	HDP v bežných cenách	mld. SK	1 168,0	1 268,6	1 373,9	1 485,5	1 600,0
2	reálny rast	%	4,2	4,4	4,7	4,9	5,0
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	0,2	1,9	3,9	4,9	4,9
4	nominálny rast	%	7,4	7,8	8,2	8,5	8,3
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,8	7,1	7,2	7,3	7,2
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	2,1	2,1	2,2	2,1
7	podľa evid.počtu	%	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,8	4,4	3,9	3,5
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,4	5,5	3,9	3,5	3,4
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-1,5	-1,6	-1,9	-2,6	-3,0
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	0,1	1,8	2,5	2,9	2,9
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,6	2,4	4,5	4,8	4,7
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	22,2	10,0	7,5	7,9	8,4
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	15,0	9,6	7,4	8,0	9,3
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,2	16,0	15,2	14,4	13,8

Infostat

		2003	2004	2005	2006	2007	
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 189,2	1 289,0	1 387,0	1 495,0	1 600,0
2	reálny rast	%	4,0	4,2	4,5	4,8	5,0
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	-0,5	2,5	4,0	5,0	4,1
4	nominálny rast	%	7,0	7,4	7,4	8,2	7,3
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,8	8,2	7,7	7,1	6,1
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	1,9	0,8	0,7	1,1	0,7
7	podľa evid.počtu	%	0,7	0,6	0,7	1,0	0,7
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,6	3,4	2,3	2,2
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	6,8	2,8	1,3	1,3
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-0,5	-2,3	-3,1	-3,3	-3,0
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,3	2,5	3,0	3,5	2,0
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,7	5,5	6,0	6,5	5,5
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	21,4	8,0	7,8	8,5	8,0
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	12,6	10,0	9,2	8,8	8,0
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,3	15,9	15,2	14,6	14,2

ING Bank

			2003	2004	2005	2006	2007
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 185,3	1 276,3	1 385,0	1 515,3	1 687,0
2	reálny rast	%	4,0	4,3	5,0	5,5	4,9
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	-0,9	1,7	3,5	5,0	4,0
4	nominálny rast	%	3,0	5,0	6,9	8,8	6,9
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	7,0	8,3	8,5	8,4	7,2
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,2	0,9	1,0	1,2	0,8
7	podľa evid.počtu	%	0,5	1,0	1,1	1,3	0,9
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,5	3,2	3,8	3,4
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	1,7	2,7	4,0	3,9
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-1,2	-2,1	-2,9	-1,8	-1,8
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-1,2	0,0	1,5	2,0	1,5
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	1,9	4,1	10,5	7,3	6,5
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	22,9	9,6	9,6	13,0	8,7
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	15,0	8,6	10,0	12,7	8,5
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,0	16,4	15,4	14,2	13,4

Slovenská sporiteľňa

			2003	2004	2005	2006	2007
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 189,0	1 308,0	1 422,0	1 542,0	1 660,0
2	reálny rast	%	4,0	4,8	5,2	5,1	4,2
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	0,3	2,8	3,9	5,4	2,2
4	nominálny rast	%	7,1	9,0	8,1	8,9	5,6
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	7,1	8,8	8,1	7,3	6,3
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	1,1	0,9	1,1	0,6
7	podľa evid.počtu	%					
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	8,0	4,6	3,3	3,0
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	3,5	2,7	2,4	2,3
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-2,0	-2,1	-2,3	-2,8	-1,2
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,5	2,6	3,0	4,8	-0,2
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,3	15,2	9,8	7,5	5,2
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	23,0	12,2	10,7	11,8	9,6
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	15,0	13,6	11,0	12,6	8,2
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,3	16,7	16,3	15,7	15,5

Tatra banka

			2003	2004	2005	2006	2007
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 193,0	1 302,8	1 409,9	1 523,9	1 636,5
2	reálny rast	%	4,0	4,7	4,9	5,1	5,1
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	-0,5	2,1	4,3	2,9	3,0
4	nominálny rast	%	7,0	7,7	6,9	5,0	5,1
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,6	8,0	6,8	6,5	6,4
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	1,0	0,7	0,6	0,7
7	podľa evid.počtu	%	2,0	1,0	0,7	0,6	0,7
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,7	3,3	2,8	2,7
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	3,0	2,2	2,0	1,8
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-0,2	-2,2	-3,6	-2,1	-1,3
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,2	2,0	1,5	2,2	1,7
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,6	10,5	9,3	8,5	5,0
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	21,4	10,6	12,1	17,2	13,3
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	14,0	10,5	12,6	16,8	12,0
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,5	15,5	14,9	14,3	13,8

VÚB banka

			2003	2004	2005	2006	2007
1	HDP v bežných cenách	mld. Sk	1 188,0	1 290,0	1 399,0	1 511,0	1 632,0
2	reálny rast	%	4,0	4,4	5,0	5,0	5,0
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	-0,1	1,6	5,0	5,0	5,0
4	nominálny rast	%	7,1	8,5	9,0	8,5	8,0
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,9	8,5	8,5	9,0	8,0
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
7	podľa evid.počtu	%					
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	8,1	4,0	3,8	3,0
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	4,0	3,5	3,5	3,0
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	0,4	0,6	1,0	1,2	1,3
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,7	0,9	2,0	4,0	0,0
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-3,1	6,9	6,4	6,5	6,5
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	21,4	8,4	8,2	8,0	9,0
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	14,5	6,8	8,0	8,3	8,6
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,5	16,0	15,0	14,0	13,0

Priemer 7 inštitúcií

			2003	2004	2005	2006	2007
1	HDP v bežných cenách*	mld. Sk	1 184,6	1 289,2	1 394,6	1 509,0	1 630,8
2	reálny rast	%	4,0	4,4	4,8	5,0	4,8
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	0,0	2,1	4,1	4,6	3,9
4	nominálny rast	%	6,7	7,7	7,6	7,7	6,7
5	priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	6,8	8,1	7,5	7,2	6,4
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,0	1,1	1,1	1,2	1,0
7	podľa evid.počtu	%	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	8,5	7,8	3,7	3,2	2,8
9	index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,3	3,9	2,9	2,6	2,4
10	deficit bežného účtu (podiel na HDP)	%	-0,9	-1,7	-2,4	-1,9	-1,6
11	konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-0,3	1,6	2,2	3,1	1,5
12	tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	-0,5	7,3	7,8	6,7	5,5
13	export tovarov a služieb (reálny rast)	%	21,6	9,7	9,6	11,6	9,7
14	import tovarov a služieb (reálny rast)	%	14,2	9,8	10,1	11,6	9,4
15	miera nezamestnanosti (priemer, VZPS)	%	17,3	16,1	15,4	14,5	14,0

Komentáre členov Výboru

Národná banka Slovenska

Hodnotenie prognózy ako celku : optimistická (aj keď hodnotenie celej prognózy jedným slovom je dosť obtiažne a možno aj skresľujúce)

Z nášho pohľadu prognóza MF SR predpokladá pomerne vysoké tempá rastu HDP založené však na konzervatívnom raste niektorých jeho komponentom v štruktúre (realistický odhad vývoja HDP ako celku). Predpokladaný rast HDP naznačuje rýchlejší rast produktivity práce, následne aj miezd (optimistická prognóza), ktoré pravdepodobne vedú k odhadu rýchlejšieho rastu cien

SAV

Súhrnné hodnotenie prognózy:

- realistická na 41%,
- konzervatívna na 37% a

- optimistická na 22%.

Silné stránky

- reálny pohľad na rastové možnosti ekonomiky v stálych a bežných cenách
- reálny pohľad na exportné možnosti ekonomiky

Slabé stránky

- nevyvážený pohľad na faktory hospodárskeho rastu v rámci domáceho dopytu
- nezohľadnenie vplyvu ŠF a vstupu SR do EÚ najmä v oblasti cien a trhu práce

Realistická prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR je nutnou no nie postačujúcou podmienkou zostavenia kvalitného rozpočtu.

Výsledky z práce „makrovýboru“, resp. iné externé prognostické informácie sa dajú efektívne využívať iba v prípade existencie vysoko výkonného prognostického systému. Ak na MF SR v súčasnosti prognostický systém existuje treba vykonať jeho vecný audit.

Infostat

Prognózu hodnotíme ako **realistickú**.

Poznámky:

1. Zo štruktúry použitia HDP vyplýva, že podiel konečnej spotreby domácností permanentne klesá v celom horizonte prognózy až na cca 49% v r. 2007. Napriek dosť vysokému rastu HTFK a zvyšovaniu jeho podielu na HDP rast domáceho dopytu zaostáva za rastom HDP, čo sa prejavuje v postupnom zvyšovaní zmeny stavu zásob (až na 50 mld v r. 2007).
2. V r. 2006 existuje určitý nesúlad medzi vývojom deflátoru HDP (ktorý rastie rýchlejšie v porovnaní s r. 2005) a deflátorom jeho zložiek, ktorých rast sa naopak spomaľuje.
3. Odhad poklesu deflátorov exportu a importu v r. 2003 sa nám ukazuje ako priveľký (-4.6 resp. -4.8%) s ohľadom na ich vývoj v prvých troch štvrtrokoch (-2.8 resp. -3.4%). Z uvedeného vyplýva, že uvažujete s poklesom týchto deflátorov vo 4. štvrtroku medziročne až o cca -10%.
4. Zdá sa nám diskutabilné aj pokračovanie poklesu vyššie uvedených deflátorov v priebehu ďalších troch rokov, najmä s ohľadom na očakávaný vývoj všetkých ostatných deflátorov a cenových indexov.
5. **S vývojom hlavných indikátorov sa stotožňujeme.**

ING Bank

Celkovú prognózu hodnotia ako **konzervatívnu**.

2004

Odhady považujeme za mierne konzervatívne v oblasti nárastu miezd a zamestnanosti a mierne pesimistické v odhade priemernej inflácie a zhodnotenia slovenskej koruny.

2005-2007

Odhady pokladáme sa príliš optimistické v oblasti inflácie, kde ministerstvo predpokladá len veľmi slabé posilňovanie kurzu, prehrievenie ekonomiky a zároveň relatívne nízku čistú infláciu. Odhady rastu nominálnych miezd sa nemusia zhodovať s predpokladanou

dynamikou produktivity práce a poklesu nezamestnanosti a mzdy by mohli prekvapit silnejším rastom aj v dôsledku končiaceho politického cyklu (takisto spotreba domácností). To by mohlo takisto naznačovať nesplnenie ďalšieho odhadu nízkych úrovní krátkodobých úrokových sadzieb (predkladáme takisto vyššiu úroveň sadzieb v EÚ). Predpoklady vychádzajú z pokračovania reforiem, prílevu zahraničných investícií a neuskutočnenia predčasných volieb.

Slovenská sporiteľňa

Odhady hlavných makroekonomických ukazovateľov na roky 2004-2007 považujeme vcelku za mierne konzervatívne.

Predložené odhady sú konzervatívne predovšetkým v oblasti rastu nominálnych miezd a rastu zamestnanosti (a tým aj HDP). Z hľadiska hlavného využitia odhadov - na účely prognózovania daňových príjmov a sociálnych výdavkov - je však mierna opatrnosť akceptovateľná. Na druhej strane považujeme odhady krátkodobých korunových a najmä euro sadzieb v rokoch 2005-2007 za optimisticky nízke, čo môže v prípade opačného vývoja vyústiť vo vyšších nákladoch na dlhovú službu. V rokoch 2006-2007 odhady počítajú s výrazným poklesom deficitu bežného účtu na základe nových exportných kapacít, no nie sme si istí, či dostatočne zohľadňujú rastúcu konečnú spotrebu v roku 2006. Inflačný odhad pre roky 2005-2007 je pri daných predpokladoch reálnej konvergenzie mierne optimistický. Keďže referenčným rokom pre posudzovanie plnenia maastrichtských kritérií zrejme nebude rok 2006, ale najskôr rok 2007, môže vzniknúť vo volebnom roku politická požiadavka na zvolnenie tempa znižovania deficitu verejných výdavkov. Takisto môže dôjsť k účtovným presunom budúcich výdavkov do roku 2006 v snahe znížiť deficit verejných financií vykázaný za rok 2007.

Tatra banka

Prognózu Ministerstva financií SR hodnotíme ako konzervatívnu.

V porovnaní s prognózou MF očakávame vyššie tempo ekonomického rastu počas celého prognózovaného horizontu. Priestor na vyššiu dynamiku vidíme najmä v oblasti domáceho dopytu a to na strane konečnej spotreby ako aj tvorby hrubého fixného kapitálu. Rýchlejší rast spotreby by mal byť ovplyvnený vyššou dynamikou rastu zamestnanosti, nominálneho rastu miezd a naopak nižšou mierou inflácie. Konečná spotreba domácnosti by mala byť v tomto roku pozitívne ovplyvnená aj efektom zavedenia rovnej dane a pokračovaní dynamického rastu úverov obyvateľstvu. V nasledujúcich rokoch by spotrebu obyvateľstva mala okrem výraznejšieho rastu reálnych miezd ovplyvniť aj celkovo rastúca spotrebiteľská dôvera plynúca priaznivejšieho hodnotenia budúcnosti v očiach obyvateľstva ako dôsledku pominutia „cenových šokov“ a pokračujúceho poklesu miery nezamestnanosti. Realizácia štrukturálnych reforiem ako aj množiace sa signály o príleve zahraničných investícií vytvárajú predpoklady pre citeľne silnejší rast tvorby hrubého fixného kapitálu v porovnaní s prognózou MF SR. Naša prognóza je založená na kľúčovom predpoklade dokončenia štrukturálnych reforiem a pokračovania konsolidácie verejných financií. Najväčšie riziko našej prognózy preto vidíme v eventuálnej zásadnejšej zmene kurzu hospodárskej politiky.

VÚB

Realistická

Pre rok 2004 sa predpoveď VÚB významnejšie nelíši od odhadu MFSR. V porovnaní s našimi predpoveďami prognóza MFSR na roky 2005-7 vyznieva realisticky, až mierne konzervatívne.

Z reálnych makroekonomických veličín očakávame výraznejšie oživenie súkromnej spotreby než MFSR- náš odhad medziročného rastu spotreby je zhruba o 1 percentuálny bod rýchlejší v rokoch 2005-7 než prognózuje MFSR. Priemerný rast reálneho HDP by podľa našich odhadov mohol predčiť tempo predpovedané MFSR v priemere o 0,3-0,4% bodu. Rovnako očakávame aj priaznivejší rast zamestnanosti, o 0,3% bodu než s akým počíta MFSR.

Z nominálnych veličín sa naše prognózy odlišujú najmä v očakávaní rýchlejšieho nárastu miezd (zhruba o 2 percentuálne body ročne) než s akými počíta prognóza MFSR. Zároveň však v našej prognóze predpokladáme výraznejšie zhodnotenie slovenskej koruny a teda len mierne väčšie zvýšenie domácej cenovej hladiny než s akým počíta MFSR (kumulatívne o 1,3% bodu v rokoch 2004-7).

Nominálny HDP by podľa našej prognózy mal v roku 2007 dosiahnuť hodnotu 1632 mld SKK, čo je len o necelé 2% viac ako predpovedá MFSR (1603 mld SKK). Vyjadrené v eurách však náš odhad HDP Slovenska v roku 2007 prevyšuje odhad MFSR až o 13,5% (46,6 mld vs. 41,1 mld). Dá sa teda povedať, že v porovnaní s VÚB je prognóza MFSR značne konzervatívna čo do predpokladanej intenzity nominálnej konvergenzie SR voči krajinám EÚ.

ÚVVM	INFORMÁCIE
ÚSTAV PRE VÝSKUM VEREJNEJ MIENKY PRI ŠÚ SR Dúbravská cesta 3, 840 00 Bratislava 4, ☎ 59372 624, fax: 59372 675, e-mail: uvvm@statistics.sk	

Sociálna a ekonomická situácia obyvateľov SR v prieskume Spotrebiteľský barometer

Informácie o sociálnej a ekonomickej situácii obyvateľov získava Štatistický úrad SR aj prostredníctvom prieskumu verejnej mienky **Spotrebiteľský barometer**, v rámci ktorého sa od apríla 2000 každý mesiac zbierajú (okrem iného) i údaje o finančnej situácii domácností, o sporení a o plánoch na investovanie väčšej sumy peňazí (napríklad na stavbu domu, chaty, chalupy, rekonštrukciu bývania, kúpy auta alebo na nákup predmetov dlhodobej spotreby). Tieto prieskumy obohacujú údaje oficiálnych štatistik o sociálnej a ekonomickej situácii domácností o subjektívny pohľad občanov. Ich výhodou je, že sú medzinárodne koordinované, robia sa podľa jednotnej metodiky, preto sú výsledky porovnateľné.

Jeden z pätnástich indikátorov Spotrebiteľského barometra skúma rozpočet domácností na základe porovnania príjmov a výdavkov rodiny. Výsledky sa menia v súvislosti s ekonomickými opatreniami vlády (napr. zvyšovanie regulovaných cien, zvyšovanie spotrebných daní, zmena DPH) a reagujú aj na individuálnu situáciu v rodine (napr. prémie, odmeny, strata zamestnania, strata živiteľa a pod.). Napriek týmto zmenám vykazujú údaje o bilancii príjmov a výdavkov v domácnosti nižšiu variabilitu ako ostatné indikátory. **Podiel domácností, ktoré deklarujú, že dokážu aspoň časť svojich príjmov usporiť, sa dlhodobo pohybuje od 28 % do 40 %. Podľa priemeru do tejto kategórie patrí asi tretina (34 %) domácností. V priemere dve pätiny domácností (40 %) sa zaradujú do skupiny s vyrovnaným rodinným rozpočtom. Jej zastúpenie v priebehu prieskumov kolíše od 36 % do 44 %. Poslednú kategóriu tvoria domácnosti s deficitným rodinným rozpočtom. Priemerne sa tu objavuje štvrtina (25 %) domácností. Frekvencia tých, ktorí sú v jednotlivých mesiacoch nútení siahnúť na svoje úspory alebo sa zadlžujú, sa pohybuje v rozmedzí od 21 % do 28 %. Najnovšie výsledky zo začiatku februára 2004 ukazujú, že momentálne sú údaje o rodinnom hospodárení nepriaznivejšie ako dlhodobý priemer. Vo februári 2004 dokázalo časť svojich príjmov usporiť 30 % domácností, do kategórie vyrovnaného rozpočtu ho zaradilo 42 % a deficitného 27 % domácností. Zo sledovaných socioprofesionálnych skupín sú na tom najlepšie podnikatelia, najhoršie nezamestnaní. V údajoch o rodinnom hospodárení sa neprejavujú krajové diferencie, možno však sledovať súvislosť so vzdelaním a vekom (horšia situácia je u menej vzdelaných a u starších občanov).**

V rámci Spotrebiteľského barometra sa sledujú aj **čisté mesačné príjmy domácností za predchádzajúci mesiac**. Aj keď sú v porovnaní so štatistikami rodinných účtov mierne podhodnotené, dajú sa z výsledkov odvodiť tendencie vývoja a rozdiely v rôznych skupinách obyvateľov. Zjavný je rozdiel medzi pracujúcou a nepracujúcou časťou občanov. Vo februári 2004 takmer dve tretiny domácností (62 %), o ktorých poskytoval informácie nezamestnaný, mali príjem v prvej príjmovej skupine (najnižšie príjmy). Zo zamestnaných na čiastočný úväzok ich tam bolo 36 %. Naopak u podnikateľov a živnostníkov bola viac ako polovica domácností (56 %) zaradená v najvyššom pásme. Z domácností zamestnancov to bolo 39 %. S kritériom zamestnanosti pravdepodobne súvisia diferencie v rámci veľkostných skupín obcí.

Vo veľkých sídlach (nad 50 tisíc obyvateľov) sa domácnosti zaraďujú na najvyššom príjmovom stupni častejšie (okolo 40 %) než v malých obciach (okolo 16 %), kde je nezamestnanosť vyššia. Príjmy domácností sa odlišovali aj podľa vzdelania osoby, ktorá poskytovala údaje. Z respondentov so základným vzdelaním malo príjem v najvyššej príjmovej kategórii 14 %, s učňovským vzdelaním 19 %, so stredoškolským vzdelaním s maturitou 30 % a s vysokoškolským vzdelaním 58 %. Väčšina príjmov domácností dôchodcov patrila do tretej (44 %) alebo do druhej (30 %) príjmovej kategórie zo štyroch možných (kvartilové rozdelenie).

Samostatne skúmanou oblasťou v rámci Spotrebiteľského barometra je **finančná situácia domácnosti a jej perspektívy**. Respondenti sa vyjadrujú jednak o tom, ako sa zmenila za posledných 12 mesiacov, jednak o tom, aké sú ich očakávania, ako sa zmení v nasledujúcich 12 mesiacoch. V oboch prípadoch je väčšina odpovedí kritická. Prehľad výsledkov je v tabuľke.

Doterajší vývoj finančnej situácie v domácnosti (údaje v %). Finančná situácia:

Odpoveď	minimum	maximum	priemer	február 2004
Je lepšia	10	18	14	10
Je rovnaká	25	41	33	28
Je horšia	41	64	52	61
Nevedeli	0	2	1	1

Očakávaný vývoj finančnej situácie v domácnosti (údaje v %). Finančná situácia:

Odpoveď	minimum	maximum	priemer	február 2004
Zlepší sa	8	19	13	8
Ostane rovnaká	22	44	34	30
Zhorší sa	30	60	47	58
Nevedeli	2	15	6	4

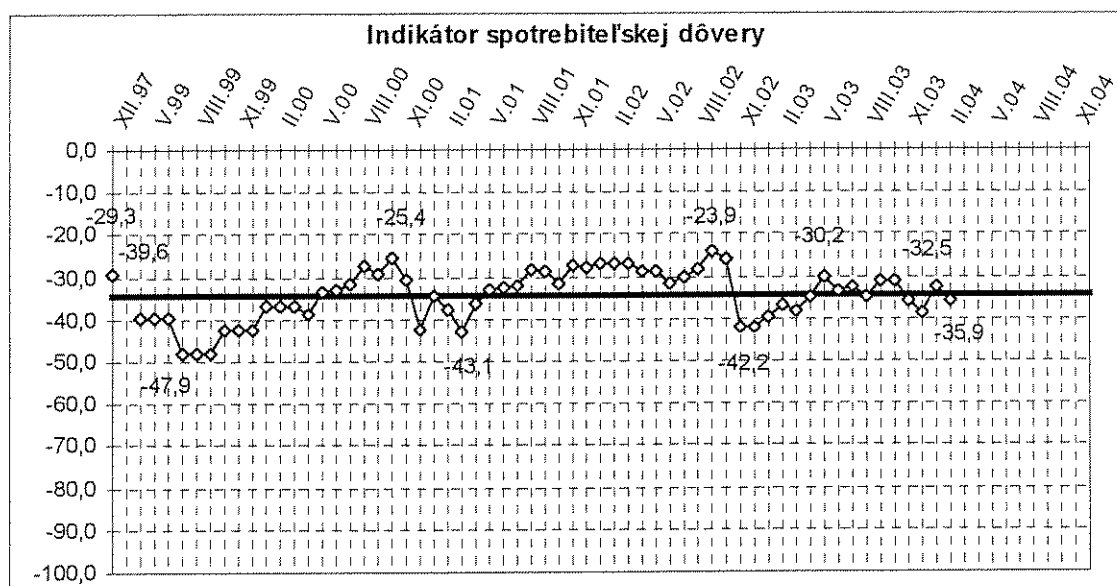
Porovnanie najnovších výsledkov s priemernými hodnotami opäť naznačuje, že na začiatku februára 2004 pri hodnotení doterajšieho vývoja finančnej situácie domácností a a odhade vyhliadok jeho ďalšieho vývoja v nasledujúcich 12 mesiacoch boli obyvatelia **kritickejší a pesimistickejší než bol dlhodobý priemer**.

K podobnému záveru by sme dospeli aj pri sledovaní **perspektív úspor v domácnosti**. Na otázku, či očakávajú, že domácnosť v nasledujúcich 12 mesiacoch nasporí nejaké finančné prostriedky, záporne odpovedá 67 % až 78 % oslovených občanov. Posledný výsledok z februára 2004 hovorí o pesimizme 77 % odpovedajúcich, čo je hodnota blízka najnepriaznivejšiemu zisteniu, opäť horšiemu ako je dlhodobý priemer (73 %). Kladné vyjadrenie poskytuje v priemere 24 % občanov (hodnoty sa vyskytujú v rozpätí 19 % až 28 %), v poslednom prieskume to bolo 20 %. Vyhýbavé odpovede (neviem) mávajú zastúpenie okolo 3%.

Napätejšie vnímanie rodinného hospodárenia, ku ktorému v súčasnosti dochádza najmä v súvislosti so zvýšením regulovaných cien a úpravami DPH sa vo februári 2004 prejavili aj **v zníženom záujme o väčšie investovanie** (dom, auto, rekonštrukcia bývania, nákup predmetov dlhodoberej spotreby). Ak čiastkové údaje zhrnieme do jedného súhrnného čísla, jeho aktuálna hodnota -69,7 je opäť nepriaznivejšia ako je dlhodobý priemer tohto indikátora (-62,5).

Podobný súhrnný indikátor charakterizuje **spotrebiteľskú atmosféru v krajine**. Je odvodený zo štyroch oblastí (okrem už spomínaného predpokladaného vývoja finančnej situácie v domácnosti a perspektív úspor v rodinnom rozpočte ide ešte o odhad vývoja

hospodárskej situácie a nezamestnanosti v štáte). Keďže záujem pri tomto indikátore sa koncentruje najmä na zachytenie očakávaní občanov, k jeho zhoršeniu došlo už na konci minulého roka po ohlásení zámerov vlády a momentálne sa toto číslo, známe pod názvom **indikátor spotrebiteľskej dôvery**, pohybuje v blízkosti hodnoty svojho dlhodobého priemeru. Podrobnejšie údaje poskytuje nasledujúci graf.

Pri tomto type koeficientového vyjadrenia sa hodnoty výsledkov môžu vyskytovať od hranice -100 (maximálne pesimistické vyjadrenia všetkých respondentov) po $+100$ (maximálne optimistické odpovede). Ako možno vidieť v predchádzajúcom grafe, vo februári 2004 mal odvodený súhrnný index hodnotu $-35,9$. Záporné znamienko pri čísle znamená, že v odpovediach respondentov prevládali pesimistické vyjadrenia nad optimistickými, hodnota 36 (po zaokrúhlení) znamená, že očakávania neboli maximálne pesimistické, ale pohybovali sa niekde v prvej tretine pesimizmu.

Údaje o indikátore spotrebiteľskej dôvery za február 2004 pre ostatné štáty neboli v čase prípravy tejto informácie k dispozícii. Nasledujúce **medzinárodné porovnanie** sa preto týka výsledkov za január 2004, kedy spotrebiteľskú atmosféru na Slovensku charakterizovalo číslo -32 . Z medzinárodného porovnania vyplýva, že podľa indikátora spotrebiteľskej dôvery v januári 2004 prevládala aj vo väčšine **členských štátov Európskej únie** nedôvera nad dôverou. Hodnoty sa pohybovali v rozmedzí 48 bodov (v intervale od -37 do $+11$). Kladné výsledky sa v januári 2004 vyskytovali vo Fínsku ($+11$), Dánsku ($+9$), Švédsku ($+6$) a Luxembursku ($+1$), hodnota -37 charakterizovala spotrebiteľskú atmosféru v Portugalsku a -34 v Grécku. Porovnanie naznačuje, že súhrnný koeficient zistený na Slovensku v januári tohto roka (-32) ležal vnútri intervalu hodnôt vyskytujúcich sa v členských štátoch Európskej únie, bol o 5 bodov priaznivejší ako v Portugalsku a o 2 body lepši ako v Grécku. Indikátor spotrebiteľskej dôvery v celej Európskej únii mal v januári tohto roka veľkosť -12 . Slovenská republika bola od priemeru EÚ vzdialená 20 bodov (čo možno klasifikovať ako výrazný rozdiel).

Aj v **krajinách uchádzajúcich sa o vstup do EÚ** prevládala v januári 2004 nedôvera nad dôverou. Hodnoty súhrnného indexu spotrebiteľskej dôvery sa pohybovali v menšom rozpätí ako v členských štátoch EÚ (od -33 do -11). Podľa dostupných údajov relatívne najpriaznivejšie výsledky boli dosiahnuté v Litovskej republike (-11), najviac napätia pociťovali v januári 2004 obyvatelia Maďarska a Cypru (-33). Obe krajiny mali po prvýkrát nepriaznivejší výsledok ako Slovensko a po prvýkrát sa ocitli na konci rebríčka. Ako ilustruje

nasledujúci graf, na konci sa doteraz striedali Poľsko a Slovensko. V budúcich členských štátoch ako celku sa spotrebiteľská atmosféra oproti decembru 2003 zlepšila o 2 body na -27, čo je hodnota o 5 bodov priaznivejšia ako na Slovensku. V histórii porovnávaných prieskumov (od mája 2001) sa Slovenská republika párkrát priblížila k priemeru za všetky uchádzajúce sa štáty o členstvo v EÚ, ani raz však výsledok nebol priaznivejší ako priemer.

